

vestnik

Letnik IXX.

Celovec, petek, 17. julij 1964

17. julij 1964

Gre za osnovna načela demokracije

Če je nedeljska Volkszeitung s svojo ugotovitvijo, da so »Titokomunisti izrazili solidarnost s krščanskimi Slovenci ter zahtevali razpust koroškega Heimattiensta in podobnih organizacij,« mislila stališče Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v zvezi s prepovedjo nameravane spominske prireditve Koroške dijaške zveze, potem mislimo, da je potrebno, da postavimo stvari na pravo mesto.

Da smo si takoj v začetku na jasnem: tukaj ne gre toliko za vprašanje solidarnosti z eno ali drugo organizacijo in tudi ne za izolirano obravnavanje konkretnega dogodka, ki bi morda narekoval potrebo po solidarnosti dveh določenih skupin, marveč gre za dejstvo, ob katerem se postavlja na dnevni red solidarnost v najširšem pomenu. Gre namreč za obrambo tistih temeljev, na katerih mora biti zgrajena sleherni država, ki hoče veljati za pravno in v konsekvencnem izvajanju svojega pravnega ustroja tudi pravično. Skratka, gre za osnovna demokratična načela in tukaj ni le pravica, ampak je dolžnost prav vseh demokratičnih sil v deželi in državi, ne glede na narodnost ali politično prepričanje, da se solidarno združijo v obrambi demokracije.

Dogodki, ki so se prejšnji teden odvijali na Koroškem, so znova z vso resnostjo opozorili na nevarnost, ki jo za demokratični razvoj v naši domovini predstavlja dejavnost nacionalno-šovinističnih krogov, vključenih v tako imenovanih domovinskih združenjih. Zavestno pravimo »znovar«, kajti isti krogi so že leta 1958 uprizorili podobno gonjo. Takrat so oblasti, namesto da bi kršilce miru v deželi klicale na odgovornost, kapitulirale pred njihovim protizakonitim izsiljevanjem in jih s tem — posredno ali neposredno — le še opogumile za nadaljnjo aktivnost, ki je v odkritem nasprotju z ustavo in zakoni.

Zgovoren dokaz smo doživeli prejšnji teden. Čeprav je avstrijskim državljanom slovenske narodnosti mimo ustavno zajamčene pravice do svobode zborovanja, ki velja enako za vse državljane avstrijske republike, še posebej v členu 7 državne pogodbe zagotovljena pravica do lastnih zborovanj, je bila prepovedana slovenska prireditev. Toda ne morda zato, ker bi nasprotovala predpisom, marveč zaradi tega, ker so jo protislovenski šovinistični krogi prikazali kot »provokacijo in napad na enotnost Koroške« ter zaradi tega uprizorili hujesko kampanjo in napovedali grozilne akcije. Prepoved je bila izrečena »v interesu čuvanja miru v deželi«, vendar se pristojna oblast očitno ni vprašala, kdo je tisti, ki je ogrožal ta mir. Našla je »salomonsko rešitev«, ne da bi se zavedala dalekosežnih posledic: tokrat je bilo nemško-nacionalističnim krogom trn v peti slavlje v spomin na zgodovinsko dejstvo, jutri se lahko obregnejo ob vsako drugo slovensko prireditev, prej ali slej pa po tej doslej že večkrat uspešno prakticirani metodi lahko prikažejo kot provokacijo in nevarnost za enotnost dežele tudi vsako slovensko besedo in s tem sploh obstoj slovenske narodne skupine na Koroškem.

Kaj iz tega v zadnji konsekvenci sledi, je precej jasno. Letaki in napisi z gesli »Tschuschen raus! Zum Teufel mit Tito!«, sistematično ustvarjanje protislovenske psihoze v desničarskem tisku, smradilne bombe pred cerkvijo, ker so bili zbrani slovenski dijaki, ter nedvoumna grožnja nekega »junaka« v Pliberku: »Die Prügel haben wir schon bereit!« — vse to gotovo niso spontani izrazi mišljenja koroškega prebivalstva, marveč je to plod načrtna dejavnosti, tiste dejavnosti, ki je po § 5 člena 7 državne pogodbe izrecno prepovedana. Kdo vodi in pospešuje to dejavnost, je splošno znano; znano je tudi oblastem, ki pa kljub temu vse do danes menda še niso našle vzroka, da bi ukrepale v smislu zakonov.

»Kaj bi bilo, če bi se kaj takega zgodilo na Južnem Tirolskem s tamkajšnjo nemško govorečo manjšino,« so se spraševali italijanski listi, ki so z zanimanjem spremljali nedavno dogodke na Koroškem. V Italiji je že začelo prevladovati spoznanje, da predstavlja nacionalni šovinizem največjo nevarnost za demokracijo in mir v državi. Na Koroškem pa so dogodki prejšnjega tedna znova in do volj jasno pokazali, da so v nevarnosti osnovna demokratična načela. Zato z vso upravičenostjo vprašujemo: kdaj se bo na Koroškem in v Avstriji našel pristojen forum, ki bo v smislu ustave in zakona zagotovil dosledno spoštovanje demokratičnih svoboščin in mirnega sožitja vseh prebivalcev dežele in države?

V interesu čuvanja demokracije in miru v deželi

Izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem se je na svoji seji zadnjo soboto baval s prepovedjo prireditve Koroške dijaške zveze v spomin na zadnje ustoličenje pri Vojvodskem prestolu, ki jo je 9. julija 1964 prepovedalo okrajno glavarstvo Celovec, ter v tej zvezi zavzel naslednje stališče:

Z obžalovanjem ugotavljamo, da je bila prepovedana prireditev, posvečena edino spominu na zgodovinsko dejstvo.

Zlasti pa moramo z vso odločnostjo ugovarjati, ker je bila ta prepoved izrečena samo na podlagi hujkanja in napovedanih grozljivih akcij znanih protislovenskih šovinističnih društev, ki so to slavlje v spomin na častljivo zgodovinsko dejstvo, na katero je slovenski narod upravičeno ponosen, prikazala kot provokacijo in napad na enotnost Koroške, da bi znova motila mirno sožitje narodnih skupin v deželi. Popuščanje napram tem krogom pomeni torej praktično kršitev ustavno zajamčene pravice do svobode zborovanja, ki je bila s tem ukrepom za koroške Slovence ogrožena.

Po naših bridkih izkušnjah iz preteklosti bi namreč po tej ponovno prakticirani metodi imenovani krogi v bodoče lahko tudi vsako drugo slovensko prireditev, konec konca pa tudi vsako slovensko besedo in s tem obstoj slovenske narodne skupine na Koroškem prikazovali kot provokacijo in nevarnost za enotnost Koroške.

Zato smatramo v tej zvezi za potrebno, da pristojne oblasti v interesu čuvanja demokracije in miru v deželi znova opozorimo na določila § 5 člena 7 avstrijske državne pogodbe z dne 15. 5. 1955, po katerih je dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, prepovedana.

Svoje stališče je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem naslovila na celovškega okrajnega glavarja dr. Winfrieda Marka, koroškega varnostnega direktorja dvornega svetnika dr. Arthura Payerja, deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga, notranjega ministra Franza Olaha in zunanjega ministra dr. Bruna Kreiskega.

Bonn proti popuščanju mednarodne napetosti

Če je bil za utrditev mnenja, da predstavljajo v okviru prizadevanj za popuščanje mednarodne napetosti največjo oviro zahodno-nemški krogi, ki se z vsemi silami skušajo upirati sporazumevanju med Vzhodom in Zahodom, potreben še kak dokaz, je le-tega prispeval bivši generalni inšpektor zahodnonemške vojske in predsednik vojaškega odbora Atlantiskega pakta general Heusinger. Imenovani predstavnik Zahodne Nemčije je namreč opozoril Američane, ki težijo po mednarodni pomiritvi, na »nevarnost, ki jo prinaša popuščanje napetosti«. In še je dejal: »Za Nemce je važno, da ostanejo budni, tako da ne bi prišlo do nezaželene ublažitve napetosti na njihovem račun.«

Takih in podobnih glasov iz bonških krogov je bilo že večkrat slišati. Posebno pogosto

so se »bojevniki hladne vojne« oglašali za časa Adenauerjevega režima, vendar pa izgleda, da se Nemci tudi pod Erhardovim vodstvom še niso priborili do spoznanja, da ima današnji svet — vključno Zahodne Nemčije — le eno alternativo, ali pot spoznavanja ali pot popolnega uničenja. Račun je torej zelo enostaven: kdor je proti sporazumevanju in s tem proti popuščanju napetosti, tisti se pač ne sme delati užaljenega, če ga mednarodna javnost obsodi kot vojnega hujeskača.

Toda kdo je general Heusinger, ki se tako boji popuščanja mednarodne napetosti? Leta 1931 je končal akademijo za generalštabne oficirje in je bil kot stotnik vključen v nemški generalni štab, kjer je ostal vse do konca julija 1944. Na tem mestu je naglo napredoval in leta 1940 ga je Hitler imenoval za načelnika operacijskega oddelka vse nemške vojske. Kot tak je bil eden glavnih snovalcev načrtov za Hitlerjevo vojaško avanturo v drugi svetovni vojni, sodeloval je pri izdelavi načrtov za napad nacistične Nemčije na Avstrijo, Češkoslovaško, Poljsko, Nizozemsko, Belgijo, Francijo in Jugoslavijo. Posebno poglavje v Heusingerjevem življenju je tudi atentat na Hitlerja, katerega dvajsetletnice se spominjamo prav te dni. Toda Heusinger takrat ni bil na strani zarotnikov; gestapo je sicer tudi njega zaprl, vendar samo za nekaj dni, nato pa mu je Hitler poveril nalogo, na ustanovi tako imenovani »Volkssturm«.

Tudi po vojni se je Heusinger hitro »znal«. Že v začetku leta 1951 je skupno z drugimi zahodnonemškimi predstavniki razpravljal z zahodnimi silami o zopetni oborožitvi Zahodne Nemčije, med prvimi je bil imenovan za generala nove nemške vojske, v kateri je postal generalni inšpektor in pozneje celo predsednik vojaškega odbora NATO, danes pa se odločno upira ublažitvi mednarodne napetosti. Takih in podobnih zagovornikov politike sile pa je v Zahodni Nemčiji še več.

Rasistični teror v Ameriki kljub zakonu o državljskih pravicah

Ameriški predsednik Johnson je ob državnem prazniku 4. julija podpisal zakon o državljskih pravicah, ki je s tem stopil v veljavo in je torej tudi črnskemu prebivalstvu zagotovljena enakopravnost, kot jo uživajo ostali državljani Amerike. Toda beli rasisti so po sklenitvi tega zakona še povečali svoje nasilje nad črnci in so zdaj takorekoč na dnevnem redu teroristične akcije, pri katerih je že večje število črncev zgubilo življenje. Tekom enega samega tedna so ti krogi zažgali tudi štiri cerkve, v katerih so se shajali črnci.

Za državo, ki se v svetu skuša ponašati s svojo vzorno demokracijo, taka dejstva seveda niso ravno najboljša sprčičevala. Zato se zvezne oblasti trudijo, da bi bil zakon o državljskih pravicah čim hitreje uveljavljen tudi v praksi. Pri tem pa imajo velike težave s krajevnimi oblastmi predvsem v južnih deželah, kjer je razisem posebno močno zakoninjen.

Nacistični zločinci imajo slab spomin

Pred poročnim sodiščem v Münchnu se je začel proces proti bivšemu esesovskemu generalu Karlu Wolffu, ki je bil osebni adjutant krvnika Himmlerja ter je kot tak vzdrževal povezavo med Himmlerjem in Hitlerjem. Obtožnica ga dolži, da je kriv umora več kot 300.000 Židov.

Danes pa se Wolff — kakor že mnogi drugi nacistični zločinci, čim so se znašli pred sodiščem — ničesar več ne spominja. Zločini, zaradi katerih je bil končno klican na odgovornost, so se »zgodili, ne da bi jaz to vedel, brez moje odobritve in torej brez vsakega mojega sodelovanja«. Nasprotno: Wolff ni samo nedolžen — vsaj po njegovih lastnih izjavah — marveč je celo junak, saj se je leta 1943 sprl s Himmlerjem in so ga nato poslali v Italijo, kjer mu je »uspelo preprečiti, da bi se preganjanje partizanskih skupin izvajalo brez usmiljenja«. Sklicuje se tudi na avdienco pri papežu Piju XII. leta 1944 v »popolni tajnosti« in na pogajanja z zahodnimi zavezniki o predaji, zaradi česar da je Hitler »okregal«.

Kljub vsem poskusom, da bi se opral krivde, pa je državni tožilec, ki je dolga leta potrpežljivo zbiral dokumente proti Wolffu, na podlagi dokazilnega gradiva prepričan, da je nekdanji »pomočnik hudčiča« s hladnim cinizmom poslal v smrt veliko število žrtev kar s preprostimi administrativnimi ukrepi.

Na Štajerskem je bil pred dnevi aretiran nemški državljani Kurt Wiese, kateri bi se moral pred sodiščem v Kölnu zagovarjati zaradi zločinov, zagrešenih med zadnjo vojno, pa se je z begom skušal izmakniti roki pravice.

Gojenje tradicije nemške vojske je v Avstriji prepovedano

Avstrijsko ustavno sodišče je pred nedavnim odločilo, da je vsako gojenje tradicije nemške vojske v Avstriji »protipravno in nevarno za državo«. Pri svojem sklepu se je ustavno sodišče opiralo na dejstvo, da je bila Avstrija leta 1938 nasilno priključena k nacistični Nemčiji in s tem proti volji avstrijskega ljudstva tirana v »nesmiselno in brezizgledno osvojalno vojno«.

Odločitev najvišjega avstrijskega sodišča se nanaša na vsa tako imenovana srečanja bojevnikov, kakršna so v zadnjih letih prirejali tudi v raznih krajih Avstrije in se na njih navduševali za »junaštva« nemške vojske med zadnjo vojno. S sedanjim sklepom pa je končno nedvoumno odločeno, da takrat za Avstrijce ni šlo za »obrambo domovine«, marveč za vojaške akcije Avstrijcem tuje in sovražne države, kateri je vladal zločinski režim nacizma.

V Sovjetski zvezi razpravljajo o zvišanju življenjske ravni

Zadnji ponedeljek se je začelo v Moskvi zasedanje vrhovnega sovjeta Sovjetske zveze, na katerem je glavna točka dnevnega reda program za zvišanje življenjske ravni. O tem načrtu je govoril predsednik sovjetske vlade Hruščov, ki je med drugim povedal, da bodo plače in mezde kakih 18 milijonov delavcev zvišane povprečno za 21 odstotkov, zdaj pa gre za izboljšanje plačilnega sistema, ki upošteva krepitev načela materialne spodbude.

Ko je govoril o šolstvu, je predsednik Hruščov navedel, da je v zadnjih 25 letih število prebivalcev s srednješolsko in višjo izobrazbo naraslo od 16 na 72 milijonov. Zdravnikov pa je v Sovjetski zvezi okoli 500.000, kar predstavlja četrtino od celotnega števila na svetu, tako da je odstotek na vsakih tisoč prebivalcev v Sovjetski zvezi višji kakor v Ameriki, Veliki Britaniji, Franciji in Zahodni Nemčiji. Tudi plače učiteljev in zdravnikov se bodo povišale za 23 do 40 odstotkov.

To so posledice!

V celovski Mohorjevi tiskarni se je v torek zvečer razpočila papirnata »bomba«, ki sta jo skozi odprto okno vrgla dva neznanca mladostnika. Škode ni bilo povzročene, pač pa so se delavci, ki so se nahajali v sosednem prostoru, močno prestrašili. Policija je uvedla preiskavo in ji je med tem že uspelo storilce izslediti, zdaj pa skuša odkriti tudi njihove naredbodajalce, ker je prepričana, da ne gre za navadno pobalinstvo.

Kakor je ta »atentat« po izvedbi in učinku morda malenkosten — posebno če ga primerjamo z drugimi napadi na slovenske ustanove in ljudi v zadnjih letih — ga le ne moremo odpraviti z navadnim pobalinstvom. Ne glede na zunanji »nedolžni« značaj je del iste dejavnosti, ki ima na vesti razstrelitev partizanskega spomenika v Št. Rupertu pri Velikovcu, napade na slovenske oziroma dvojezične napise slovenskih organizacij in ustanov v Celovcu in drugih krajih južne Koroške ter vrsto fizičnih izpadov proti pripadnikom slovenske narodne skupine na Koroškem.

Tako dejavnost je treba obsoditi z vso odločnostjo in je samo želeli, da bi policija končno enkrat posvetila tudi v tiste kroge, ki to dejavnost vodijo in usmerjajo iz ozadja. Da pa to mnenje v konkretnem primeru odločno zastopa tudi celovška Volkszeitung, je vsekakor zanimivo, če pomislimo, da je isti list še prejšnji teden posebno obširno in kričeče objavljaval pozive znanih nemško-nacionalističnih krogov na protislovenske demonstracije.

Demokracija na delovnem mestu

Sistem delavskih svetov in samoupravljanja v Jugoslaviji je vzbudil in čedalje bolj vzbuja zanimanje tudi v drugih državah. Številne sindikalne delegacije iz raznih predelov sveta, ki obiskujejo Jugoslavijo, se zlasti zanimajo za to ureditev, ki je trenutno še edinstvena v svetu, vendar jo skušajo v tej ali oni obliki posnemati tudi drugod, kajti zahteva po enakopravnem položaju proizvajalcev postaja ena glavnih zahtev sodobne družbe, ki išče pota splošne demokratizacije.

Ali je na primer zadosteno »zahtevi modernega časa« s tem, da delodajalec ne more več brez nadaljnjega vreči delavca na cesto, ker se delavski sindikati kot enakopraven partner dogovarjajo z delodajalci o tem, v kakšnih okvirih se bodo gibale mezde in kakšne morajo biti tudi druge socialne razmere, v katerih živijo zaposleni, in končno s tem, da je večini zaposlenih zagotovljen standard, s katerim lahko dostojno živijo? Ali zadostuje, da državljan s svojimi glasovi odločajo o sestavi parlamenta in lokalnih skupščin, da izkazujejo svoje zaupanje tej ali oni stranki ter tako vplivajo na politiko države, hkrati pa nimajo praktičnih možnosti, da bi vplivali na reševanje problemov, ki so jim posebno blizu, na primer v podjetju, ki pomeni zanje življenjsko eksistenco?

To so vprašanja, s katerimi se bavijo širom po svetu, ko iščejo poti in sredstva, da bi uresničili »demokracijo na delovnem mestu«. Poseben temeljito se s tem problemom bavijo v zadnjem času v skandinavskih deželah, kjer so ugotovili, da je sedanja organizacija v njihovih podjetjih s stališča demokracije zastarela in mora svoje mesto odstopiti novim demokratičnim organom, nadaljnjemu razvijanju pravic zaposlenih pri soodločanju — skratka industrijski demokraciji, kot imenujejo ta razvoj. Poseben odbor švedskih sindikatov, ki je imel nalogo preiskati to vprašanje, je prišel do naslednje ugotovitve: »Hkrati z drugimi argumenti, ki govorijo v prid zahtevi po soodločanju v gospodarstvu, je treba navesti tudi moralnega — zahtevo delavcev po večji samostojnosti in svobodi. Izven delovnega mesta je tej zahtevi mogoče ugoditi med drugim tudi z višjimi mezdami, na delovnem mestu pa samo z večjo udeležbo pri odločanju.«

Enakopravnejši položaj proizvajalcev v sodobni družbi in »industrijska demokracija« sta v Skandinaviji sestavni del širše in zelo živahne polemike o nadaljnjih poteh demokracije. Na Norveškem je poseben odbor, sestavljen iz zastopnikov sindikatov in funkcionarjev vladne socialno demokratične stranke, je po dveh letih proučevanju teh problemov postavil zahtevo: namesto dosedanje »navzočnosti« delavskih predstavnikov v tako imenovanih proizvodnih odborih podjetij in namesto njihove pravice, da so informirani o poslovanju in politiki podjetij, je zahteval uvedbo »demokratično izvoljenih tovarniških svetov«, ki bi imeli pravico soodločanja. V prvi fazi naj bi svete volili v državnih podjetjih, ki imajo več kot 500 delavcev, načelno pa bi bilo treba ta sistem uvesti v celotnem gospodarstvu — tako v državnem kakor tudi v privatnem. Podjetja sama pa bi morala financirati dopolnilno izobraževanje delavcev, da bi lahko opravljali te funkcije.

S stališča splošne demokracije menim — je dejal predsednik danske zveze sindikatov — da je nujno potrebno poglobiti sedanjo demokracijo, tako da bi bolj zajela tudi proizvodni proces — bistveni pogoj za vse drugo. Pravica delavcev do soodločanja v gospodarstvu pa je bila ena izmed treh glavnih zahtev, ki so jih postavili na zadnjem kongresu sindikatov.

Podobne ideje — izražene morda z drugimi besedami — je srečati tudi v drugih delavskih gibanjih na svetu. Geslo »demokracija na delovnem mestu« je znano tudi kot izraz in kot ena glavnih zahtev socialne demokracije še iz let po prvi svetovni vojni. Danes pa postaja zahteva vsebolj splošnega značaja, postaja sestavni del prizadevanj za splošno demokratizacijo širom po svetu, kajti čedalje bolj prevladuje spoznanje, da v današnjem svetu ni več prostora za razvedne spopade, marveč je treba uresničiti načela popolne in vsestranske enakopravnosti, v kateri bodo imeli vsi enake dolžnosti, pa tudi enake pravice. Razširitev demokracije tudi na gospodarsko področje je torej ena glavnih zahtev modernega časa.

Leta 2000 grozi lakota

Svetovna zdravstvena organizacija je opozorila, da bo okoli leta 2000 zavladovala na svetu lakota, če se do tedaj stanje živine ne bo povečala na trikratno. Če ne bo človeštvu uspelo, da v prihodnjih 36 letih poveča proizvodnjo mesa za 300 odstotkov, bo zavladovala med prebivalstvom Zemlje, ki bo šlo za šest milijard ljudi, akutno pomanjkanje proteina.

To opozorilo povezuje svetovna zdravstvena organizacija z ugotovitvami, po katerih poberejo kužne bolezni kljub velikemu napredku medicine še vedno veliko število

15. svetovni poštni kongres na Dunaju

je po dobrih šestih tednih zaključil svoje delo

Prejšnji teden se je na Dunaju zaključil 15. svetovni poštni kongres, na katerem so sodelovali pooblašeni zastopniki 122 včlanjenih dežel. Dobrih šest tednov so delegati iz vseh delov sveta razpravljali o raznih vprašanjih poštne službe in ob koncu sprejeli celo vrsto sporazumov, kot so to statut poštne zveze, splošna konvencija, posamezni fakultetni dogovori in dodatni sporazumi, zaključni zapisniki, splošni pravilnik Svetovne poštne zveze ter navodila za izvajanje posameznih sporazumov. Sporazume in dogovore so pooblašeni zastopniki 122 sodelujočih dežel podkrepili s skupno 5600 podpisov.

Poleg sporazumov o konkretnih vprašanjih poštne službe je med dogovori, sklenjenimi na dunajskem kongresu, največjega pomena nedvomno statut Svetovne poštne zveze, o katerem so razpravljali že na mnogih kongresih od četrtega, ki je bil leta 1891 prav tako na Dunaju, pa do letošnjega, ki se je zaključil s podpisom tega važnega dokumenta. Statut — imenuje se »Constitution« — ureja vrsto zadev, kot so: obseg dejavnosti in cilji poštne zveze, po-

ložaj dosedanjih in pogoji za sprejem novih članic, sedež zveze (Bern v Švici) in uradni jezik (slej ko prej francoščina), odnos in stiki z OZN in z drugimi mednarodnimi združenji, organizacija in sestanki Svetovne poštne zveze, kritje izdatkov in prispevki članic, splošni postopek, razsodišče za spore itd.

Nadaljnji dokumenti, ki so jih podpisali na dunajskem kongresu, se nanašajo na pogodbo o pisemski pošti, ki se poslej nanaša tudi na letalske pošiljke, na abonmaje za dnevnike, tednike in revije, na poštne hranilnice v mednarodnem merilu, na razna naročila po pošti, na pošiljke po povzetju, na poštne nakaznice, pofovalne čeke in podobna nakazila, na pakete in na vrednostna pisma.

Na zaključnem plenarnem zasedanju so udeleženci 15. kongresa Svetovne poštne zveze in predstavniki poštne službe iz 122 včlanjenih dežel odločili o kraju in času naslednjega sestanka te organizacije: 16. svetovni poštni kongres bo leta 1969 v Tokiu na Japonskem.

GRADBENA HRANILNICA „WÜSTENROT“:

Pogodbena vsota preseгла dve milijardi šilingov

Gradbena hranilnica „Wüstenrot“ je v letu 1963 zabeležila izredno lepe uspehe, saj je pogodbena vsota na novo sklenjenih hranilnih pogodb prvič v zgodovini preseгла dve milijardi šilingov. Lani je bilo pri imenovanju hranilnici sklenjenih skupno 16.050 novih pogodb, katerih pogodbena vsota je znašala 2.106.700.000 šilingov (leta 1962 je bilo sklenjenih 12.525 pogodb s skupno vsoto 1.624.100.000 šilingov). Med novimi pogodbami zavzemajo prvo mesto (6253 oziroma 764.300.000 šil.) dolgoročne pogodbe, pa tudi mladinsko varčevanje je zabeležilo razveseljiv porast: od 3610 pogodb (skupno 487.600.000 šil.) se je lani dvignilo na 5491 pogodb s skupno pogodbeno vsoto 748.600.000 šilingov, tako da znaša danes delež mladinskih varčevalcev že tretjino vseh pogodb, sklenjenih pri „Wüstenrot“.

Podobno kot pri sklepanju novih pogodb je šel razvoj naprej tudi pri dodeljevanju gradbenih sredstev. Lani je „Wüstenrot“ upoštevala pri dodelitvi sredstev 5267 varčevalcev, ki so za gradnjo, nakup ali opremo stanovanj prejeli skupno 578.809.000 šilingov. Najbolj značilna za uspešni razvoj pa je naslednja primerjava: medtem ko je „Wüstenrot“ leta 1960 razdelila med 3702 varčevalca 367.809.000 šilingov, je letos že v prvem polletju upoštevala 3056 varčevalcev, ki so prejeli skupno 340.433.000 šilingov; torej bo lanskeletni rekord, dosežen pri dodelitvah, letos po vsej verjetnosti že znatno presežen. Skupno pa je „Wüstenrot“ v zadnjih desetih letih (vključno prvega polletja tega leta) razdelila med svoje varčevalce že tri milijarde šilingov.

V letih svojega obstoja je gradbena hranilnica „Wüstenrot“ financirala v Avstriji že 23.184 stanovanjskih gradenj, od katerih jih na Koroško odpade 1716. S tem je bistveno prispevala k odстранjevanju pomanjkanja stanovanj, ki je tudi danes še pereč problem.

Veliko zanimanje za proizvode tovarne Tomos v Kopru

V koprski tovarni Tomos, ki slovi po svoji proizvodnji mopedov znamke kolibri in avtomobilov Citroën, so za letošni planirali proizvodnjo 42.000 mopedov, to je za 7000 več kot lani in za 14.000 več kot v predlanskem letu; že v prvih mesecih je tovarna Tomos izdelala 14.900 mopedov, to je za 64 odstotkov več kakor lani v enakem obdobju.

Kljub temu sorazmerno velikemu povečanju proizvodnje mopedov pa si tovarna Tomos ne dela nobenih skrbi glede tega, kako bi spravila svoje proizvode v denar. Za mopede se začena nova konjunktura: na domačem jugoslovanskem trgu so še velike perspektivne možnosti, pa tudi v številnih državah zahodne Evrope je opaziti naraščajoče zanimanje za mopede. Na primer v Ljubljani je vsaka pošiljka iz Tomosa proti ljubljani, medtem ko so v zahodnoevropskih deželah »odkrili« zanimanje za mopede zlasti v tistih krogih, ki že imajo avtomobil, pa jih zlasti gneča na parkirnih prostorih sili, da iščejo izhod pri manjših motornih vozilih — mopedi.

Od letošnje proizvodnje mopedov tovarne

Tomos bo šla ena tretjina za izvoz, predvsem na tržišča zahodne in severne Evrope, na Švedsko, Dansko in Nizozemsko, kjer si je Tomosov kolibri v močni mednarodni konkurenci pridobil sloves kot visoko kvaliteten izdelek. Na Nizozemskem se neko podjetje poteguje celo za to, da bi uredilo obrat za montažo kolibrjev iz uvoženih delov. Prav tako se je tovarna Tomos uspešno afirmirala tudi na Daljnem vzhodu in v Južni Ameriki, velike možnosti pa se odpirajo Tomosovim vozilom tudi v vzhodnoevropskih deželah, predvsem v Sovjetski zvezi.

Poleg mopedov imajo za letošni planu tudi povečanje proizvodnje drugih motornih enot na 28.000, in sicer univerzalnih stabilnih motorjev in majhnih izvenladijskih motorjev za čolne, ki predstavljajo lep uspeh lastnega razvojnega in konstrukcijskega oddelka. Tudi za to izdelke se tovarni odpirajo lepe možnosti za plasma na tujih tržiščih. Po daljšem premoru pa so v Kopru začeli spet izdelovati tudi Citroënove avtomobile, za katere vlada tako zanimanje, da presega vse možnosti letošnje proizvodnje. Zato iščejo v Tomosu možnosti, da bi povečali proizvodnjo teh avtomobilov, kar pa je odvisno od uvoza sestavnih delov, za katere dobavlja koprška tovarna francoski tovarni določene sestavne dele v velikih serijah, za protivrednost pa dobi iz Francije vse ostale sestavne dele za montažo.

Po vsem tem je razumljivo, da se v tovarni Tomos resno pripravljajo na povečanje zmogljivosti, da bi na eni strani zadovoljili domači trg, na drugi strani pa povečali izvoz. Take priprave terjajo seveda velike napore tudi za vzgojo strokovnih kadrov, zato stipendira zdaj tovarna Tomos nad sto mladih ljudi na fakultetah, srednjih tehničnih in ekonomskih šolah ter na kovinarski šoli v Kopru.

POŠIROKEM SVETU

ZENEVA. — Mednarodna konferenca o pravstvi, ki jo prireja UNESCO, se je začela v znamenju velike zmede, katere je nastala zaradi odstopa avstrijskega delegata, izvoljenega za predsednika konference. Do zmede je prišlo, ker predsednik konference ni hotel sprejeti predloga skupine azijskih in afriških držav, naj bi izključili s konference portugalskega predstavnika. To zahtevo so obrazložili s tem, da se Portugalska ne zmeni za priporočila OZN, naj bi priznala neodvisnost kolonijam v Afriki. Tozadeveni predlog je prišel potem na glasovanje in je bil sprejet.

ATENE. — Bolgarski zunanji minister Bašev je med svojim obiskom v Grčiji v imenu bolgarske vlade podpisal dvanajst sporazumov o normalizaciji odnosov med Bolgarijo in Grčijo. Bolgarskega zunanjega ministra je sprejel tudi predsednik grške vlade Papandreu in se v navzočnosti grškega zunanjega ministra Kostopulosa razgovarjal o nadaljnjem izboljšanju odnosov med obema državama. Bašev je Kostopulosa ob tej priložnosti povabil na obisk v Bolgarijo.

SKOPJE. — Predsednik sobranja (skupščine — op. ured.) SR Makedonije je sklical skupno svetovno zasedanje vseh zborov skupščine za 2. avgust, ko bo SR Makedonija slavila 20-letnico obstoja. Dne 2. avgusta 1944 je bilo v samostanu Prohor Pčinški pri Kumanovem prvo zgodovinsko zasedanje antifašističnega sobranja narodne osvobodilne Makedonije, na katerem so sprejeli zgodovinske sklepe o ustanovitvi SR Makedonije.

MADRID. — Predstavniki ministrstva za informacije je izjavil, da je šef španske države pomislil na smrt obsojenega Andresa Ruiza Marqueza. Smrtno kazen so temu pripadniku uporniškega gibanja, znanemu pod ilegalnim imenom »polkovnik Montenegro«, spremenili v dosmrtno ječo.

EDINBURGH. — Ministrski svet Evropskega združenja za svobodno trgovino (EFTA) je na svojem zadnjem zasedanju poudaril potrebo, da se ublažijo nezaželene posledice, ki jih je povzročila razcepjenost Zahodne Evrope na dve trgovinski združenji — EFTA in EGS. Na zasedanju so podrobno proučili tudi rezultate razgovorov, ki jih je imela Avstrija z EGS o morebitni vključitvi Avstrije v Evropsko gospodarsko skupnost.

CARACAS. — Venezuelski zunanji minister je sporočil, da je francoski predsednik de Gaulle sprejel povabilo, naj med svojim potovanjem po latino-ameriških državah 20. septembra obišče tudi Venezuelo.

ZAGREB. — Za letošnji jesenski mednarodni velesejem v Zagrebu se je doslej prijavilo 45 držav s štirih kontinentov, od tega 25 držav iz Afrike in Azije. V okviru mednarodnega jesenskega zagrebškega velesejma bo v Zagrebu 18. in 19. septembra prva mednarodna tribuna pravnikov, ki se bodo posvetovali o primerih oprostitve odgovornosti pri mednarodnih kupovanjih in prodajah.

KAIRO. — Sultan Fadli iz enega izmed adenskih sultanatov je povedal, da bo odpotoval v New York na letošnje zasedanje Generalne skupščine OZN, kjer bo obravnaval probleme Južne Arabije ter razkrinkal načrte Velike Britanije v Adenu.

BRUSELJ. — Soglasje belgijske vlade z načrti zahodnonemške vojske, da bi v Arendonku v pokrajini Antwerpen zgradili vojaško oporišče, je vzbudilo med belgijsko javnostjo silno ogorčenje. Belgijski svet za zaščito miru je v tej zvezi sprejel resolucijo, v kateri je rečeno, da bo zahodnonemška vojska s privojenjem belgijskih oblasti ponovno prekršila belgijsko mejo in ustanovila na njenem ozemlju vojaško oporišče. Svet za zaščito miru je to ocenil kot novo etapo v uresničevanju revanšističnih načrtov zahodnonemških militaristov, ki ne skrivajo namenov, da bi spremenili svoje meje.

RIM. — Italijansko podjetje Monte Catini bo do konca prihodnjega leta dobavilo LR Kitajski dve tovarni za proizvodnjo umetnega gnojila. Vrednost tovarn cenijo na 15 milijonov dolarjev. Sporazum o tej dobavi so podpisali še lani decembra, pred nedavnim pa se je v Pekingu mudil predstavnik Italijanskega podjetja in se s kitajskimi zastopniki razgovarjal o realizaciji pogodb.

ALŽIR. — Na konferenci za dezatomizacijo Sredozemlja so predstavniki mirovnega gibanja Južnoafriške unije, znanemu južnoafriškemu borcu proti rasizmu Nelsonu Mandeli, podelili zlato medaljo za mir »Joliot Curie«. Južnoafriška policija pa je istega dne v Johannesburgu aretirala ugledega odvetnika Abrahama Fischera, ki je na nedavni obravnavi zagovarjal Nelsona Mandelo.

BUENOS AIRES. — V spopadu med argentinsko vlado in sindikati je prišlo do nove zaostritve. Argentinska generalna konfederacija dela, največja nacionalna sindikalna centrala, ki ima 2,5 milijona članov, je namreč napovedala, da bo v primeru potrebe v okviru akcije za izboljšanje življenjskih pogojev argentinskih delavcev začela prevzemati trgovine prehranskih artiklov in prodajati proizvode po nabavnih cenah.

PARIZ. — Francoski predsednik de Gaulle je ob francoskem nacionalnem spoznanju 14. julija s posebnim dekretom podelil skoraj 300 političnih zapornikov. Večina teh so takoj izpustili, drugim pa so bile zaporne kazni zmanjšane. Med podeljenimi je tudi general Petit, katerega je vrhovno sodišče obsodilo na pet let zapora, ker je sodeloval v vojaškem udaru v Alžiriji aprila 1961.

STOCKHOLM. — Švedska vlada je sklenila organizirati poseben bataljon vojakov, ki bodo v primeru potrebe takoj na razpolago OZN. Bataljon bo štel nad 1000 vojakov in oficirjev, ki se bodo kot prostovoljci pripravljali za službo v tujini kot pripadniki sil OZN za ohranitev reda in miru.

GORICA. — V okviru tesnejših stikov med obmejnima sosedoma Gorico in Nova Gorica so se v torek spet sestali predstavniki obeh mest ter razpravljali o raznih problemih skupnega interesa, tako o železniški zvezi med Novo Gorico in Gorico, o povečanju blagovnega prometa, o načrtih za novo avtomobilsko cesto od Palmanova pri Gorici do Ljubljane ter o urbanističnem načrtu Gorice, v kolikor zadeva tudi razvoj Nove Gorice.

Mnenje bralcev

Pod zgornjim naslovom smo že večkrat objavili dopise iz vrst naših bralcev, v katerih so le-ti zavzeli stališče do raznih aktualnih vprašanj. Dopise smo objavili ne glede na to, da se v njih izraženo mnenje ni vedno strinjalo tudi z mnenjem uredništva.

Tokrat objavljamo na tem mestu dopis, ki ga nam je poslal Miško Kulnik, študent na Dunaju.

Uredništvo

Utrinek s Koroške

Velike spremembe današnjega časa posegajo v svet in v življenje vsakega posameznika, v svet vsakega naroda. Od vsakega posameznika je odvisno, kako se bo znašel v novih situacijah, ki zahtevajo od njega novih naporov in novih spodbud. Razumeti mora znamenja časa, da bo tudi zmogel, izpolniti vedno večje zahteve, ki jih stavi svet, da bo mogel obstati v času. Ustvariti je treba sliko človeka ter sliko sveta, ki ustreza današnjemu človeku.

Sprememba časa tudi koroškim Slovincem ni prizanesla. Po razburkanih časih so se začeli zidati temelji, ki naj bi na njih stala lepša bodočnost. Ljudje so jih postavili na pot od preteklosti v sedanjost, a tudi na pot od preteklosti v prihodnost. Čas je hitro minil. Ustanovila se je slovenska gimnazija, nastalo je novo vzdušje, novo življenje. Vsak koroški Slovenec se je veselil in se veselil ob pogledu na mladino. A čigava je ta mladina? Ali ni to novi rod koroških Slovencev?

Ustanovili so se dijaški domovi, vzcvetela so mnoga protislovja. Velik del ni hotel priznati nujnosti prehoda v moderni svet. Ni hotel videti, da gre za širši razvoj, ki zajema celotno gibanje. V sredini je ostal mlad človek kot odgovorno bitje, a postavili so ga v svet, ki zmanjšuje razvoj človeške narave. Živeti mora po normah, ki s časom postanejo inertne.

Res je, da je krščanska ideologija za človeka nujno potrebna, kot je potrebna zanj antika, saj sloni evropska kultura na teh dveh komponentah. A videti je treba bistvo in ne samo zunanje okraske. V središču mora stati človek, ki ve, da je človek. Dati se mu morajo možnosti, da lahko doseže duhovno, moralno in intelektualno zrelost. Sredstev za doseg tega cilja je gotovo več. A eno je gotovo zgrešeno, če hočemo ustvariti katoličana z nekatoliškimi metodami. To je že delal Plešivec in dela še danes, čeprav sam ni prepričan, da doseže s tem zaželene učinke. Zunanji sovražnik ne uniči krščanske civilizacije, uniči se sama in siter tedaj, če ne dopusti drugega mnenja in se zabarikadira za zidom.

Konfucij pravi: Korenina vsega je vzgoja, a kako naj bo zdravo drevo, če je korenina zamarnjena. Drži, da je vzgoja umetnost vseh umetnosti in znanost vseh znanosti, a zaradi tega ne sme postati infantilna. Koliko inertnega se vcepi včasih v mladino. Ni se treba čuditi, da jih veliko zgubi smisel za stvarne odnose, če se dekleto vcepi v dušo, da nosi fant hudiča v sebi. Izhodišče pa se tudi ne najde s tem, da se postavljajo po stopniških dijaških domov Marijini kipi in da vsi — dekleta in fantje — z gorečimi svečkami spremljajo slovesnosti. Dekleta pa tudi ne bodo postala bolj nedolžna, če se bodo spodbujala, da nosijo Marijino podobo tudi v srcih.

Vsak si išče svojo veliko srečo. Treba jo je poiskati v svetu. Ne da se najti doma za zaprtimi vrati, ne da se najti tam, kjer ne dovoljujejo stikov z drugimi. Vsak mora prej ali slej stopiti v odprt svet, v življenje. A dokler se bo dekle Mohorjevega doma, ko bo šlo s fantom na cesti, še skrilo za najbližnji vogal, če bo zagledalo v mestu redovnico, tako dolgo bodo padali koroški Slovenci proti sodobnim tokovom. Ali je zato čudno, če se rodi upor proti gotovim družbenim mormam, ki se deloma obrne na znotraj, da se ljudje zaprejo, deloma pa na zunanji, da kompenzirajo individualno osebnost? Podrediti se morajo sistemu, ki naj bi imel namen, poživiti kulturo in obnoviti družbene ideale. Tako pa so prisiljeni, da živijo dvojno življenje, ker čutijo, da je omejena osebna svoboda iz strahu pred življenjskimi nevarnostmi.

Danes je enkrat čas, da stojimo v realnem svetu. Ni ravno najboljši, se s silo upreti naravi. Čudno je, da se na eni strani bojuje boj proti poznanjenosti slovenski družbi, ki ima baje že vse premalo krščanske vsebine, na drugi strani pa isti ljudje nosijo velike zastave, ki so vse skupaj premajhne, da bi mogle zakriti tisto praznino, ki živi samo še od imena.

Koroška rabi odprto zrelo mladino, ki bo realno gledala na svet in ki bo znala ceniti tudi druga stališča. Živimo v odprtem svetu, ki imajo v njem vsi pravico živeti in izpovedati svoje misli. Takih ljudi mora dati tudi Koroška.

Prireditev slovenske dijaške mladine

V počastitev 550-letnice zadnjega ustoličenja karantanskih knezov v slovenskem jeziku je mladina iz Mohorjevih domov, ki je združena v Koroški dijaški zvez, priredila zadnjo nedeljo popoldne v celovški Delavski zbornici spominsko proslavo, na kateri se je skupno s slovenskimi dijaki iz Gorice in Trsta predstavila s pestrim kulturnim sporedom. Udeležba ni bila ravno zadovoljiva, čemur pa vzroka ne bi smeli iskati samo v psihozi, ki so jo v dneh pred prireditvijo ustvarili nepoboljšljivi nacionalistični hujskači s svojo strupeno protislovensko gonjo, marveč tudi v dejstvu, da so organizatorji nedeljske proslave v pripravah dosledno prakticirali ožino, kot je naše ljudstvo ob taki prireditvi ne more in tudi noče razumeti.

Spored proslave je obsegal pevske točke, ki sta jih pod vodstvom dr. Cigana izvajala mešani in moški zbor dijaške zveze, nastop godbeno-pevskega ansambla „Veseli študentje“, dramski prizor iz kmečkih uporov „Stara pravda“ v izvedbi Goričanov, venček narodnih plesov tržaške skupine ter Novak-Kaselj-Cigano kantato „Ustoličenje“, ki skuša ponazoriti obred ustoličenja karantanskega kneza Hofmira.

Slavnostni govor je imel predsednik Koroške dijaške zveze Karel Smolle, ki je nakazal pomen nekdanjega ustoličevanja karantanskih knezov kot izraz svobode, pravice in demokracije. „Svoboda je eden glavnih stebrov vsake države — je med drugim dejal — kajti kolikor je svoboden posameznik, toliko je svobodna tudi država. Edino država, ki ne jemlje sebi na ljubo svobodo enemu izmed svojih članov, država, ki ni samo pravna marveč tudi pravična, država, ki demokracijo ne uporablja kot sredstvo za kopičenje oblasti v svojih rokah, ampak ji je demokracija življenjska nujnost, edino taka država je vredna oblasti, vredna obstoja in bo kot demokracija država tudi obstojala. V smislu takega svobodnega, pravičnega in demokratičnega urejanja sveta hoče mladina vključiti dinamično pojmovano narodnost kot most med ljudmi, med državami in tako naše priznanje k slovenski manjšini, priznanje k slovenskemu narodu ne bo več element, ki razdvaja, ampak neupogljiva sila, ki druži in zbližuje.“

KULTURNE DROBTINE

● V celovškem Domu glasbe se je v ponedeljek začel letošnji pedagoški teden, na katerem je udeleženi nad 1000 koroških učiteljev. Ker obhaja pedagoški inštitut kot prireditelj vsakoletnih pedagoških tednov letos svojo desetletnico, je bila otvoritev posebno slavnostna in so se udeležili številni visoki predstavniki koroškega političnega in kulturnega življenja. Slavnostni govor je imel namestnik glavarja Hans Sima, ki je poudaril prizadevanja Koroške za izgradnjo šolstva.

● Pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ maršala Tita so se pred nedavnim začele v Dubrovniku tradicionalne poletne kulturne prireditve. Otvoritvene slavnosti

so se udeležili mnogi visoki predstavniki iz Jugoslavije, navzoči pa so bili tudi podpredsednik sovjetske vlade Venjamin Demec s skupino sovjetskih državnih funkcionarjev, ki so na odhodu v Dubrovnik, ter kulturni atašej nekaterih veleposlaništev. V okviru letošnjih dubrovniških letnih iger bodo na 15 odhli izvedli 78 dramskih, glasbenih in folklornih prireditev.

● Letos jeseni bo začela delovati glasbena šola v Koči-Muti (Kötschach-Mauthen), ki bo že šestnajsta ljudska glasbena šola na Koroškem.

● Ansambel ljubljanske Opere trenutno gostuje v Sovjetski zvezi, kjer je najprej imel nastope v Moskvi, nato pa je odpotoval v Kijev. Med predstavami, ki so jih imeli ljubljanci v Moskvi, je doživela največji uspeh uprizoritev Kozinove opere „Ekvinočij“.

● V belgijskem mestu Knokke je bilo pred nedavnim veliko mednarodno tekmovanje amaterskih pevskih zborov, kjer je sodelovalo 24 zborov iz enajstih držav.

● Enajsta sezona gledališča narodov v Parizu, ki se je 3. aprila začela z jugoslovansko dramo „Odkritja“ Dobrice Cosića, je bila zaključena. Prvo nagrado je žirija mednarodnega kluba mladih kritikov, ki so se sestavljali predstavniki iz 20 dežel, priznala rimskemu gledališču Eliseo in ansamblu genovskega „Teatro Stabile“ za uprizoritev Shakespeareovega „Hamleta“ odnosno Goldonijeva „Beneška dvojčka“. Drugo nagrado za najboljšo predstavo narodne umetnosti in običajev sta prejela poljski ansambel ter ansambel narodnih pesmi in plesov Malija.

● Od 1. do 8. avgusta bo v Haagu 49. mednarodni esperantski kongres, katerega se bo udeležilo nad 2500 delegatov iz vseh delov sveta. V času kongresa bodo predavali v okviru mednarodne univerze številni znani univerzitetni profesorji, mednarodno esperantsko gledališče iz Pariza pa bo uprizorilo dela Čehova, Lorca, Ionesca, Kijakoviča, Matkoviča in Sartra.

● Pod geslom „glasba združuje narode“ bo mednarodni simfonični orkester, ki ga sestavlja 110 mladih glasbenikov iz vsega sveta, priredil koncerte v Bell hiši, na svetovni razstavi in na sedežu OZN v New Yorku. Trenutno vodi ta orkester pod vodstvom znanih ameriških in tujih glasbenih pedagogov v nacionalnem glasbenem centru v ameriški državi Michigan.

Danes premiera v Spittalu

V okviru letošnjih poletnih kulturnih prireditev na gradu Porcia v Spittalu ob Dravi bo danes zvečer prva premiera, in sicer Mariauxove komedije „Ljubezen in naključje“.

Prejšnji teden pa je bil Spittal v znamenju mednarodnega pevskega festivala, na katerem so sodelovali zbori iz Avstrije, Jugoslavije, Danske in Švice. V kategoriji B (narodne pesmi) je prejel prvo nagrado francoski zbor „Choer mixte de Bulle“ iz Švice, drugo nagrado je žirija prisodila zboru „Joža Vlahovič“ iz Zagreba in tretje mesto je zasedel Haydnov zbor iz Železnega na Gradiščanskem. V kategoriji A (klasična glasba) pa je bila razvrstitev naslednja: 1. komorni zbor Brucknerjevga konservatorija iz Linza, 2. zbor „Joža Vlahovič“ iz Zagreba, 3. Učiteljski pevski zbor „Slavko Osterc“ iz Maribora.

Prihodnost gre matematiki

Elektronski računski stroj lahko označimo za temeljni mejnik v naši civilizaciji. Morda se bo nekoč zgodovina znanosti delila v dve veliki obdobji: pred elektronskim računalnikom in po njem. Saj gre za stroj, ki je omogočil, da lahko končno pozanjemo sadove ogromnega matematičnega znanja, ki ga je petindvajset stoletij zbiralo na stotine generacij.

Ko so izstrelili v vesolje sovjetske astronave, je neki sovjetski poročevalec omenil tudi osebnost »matematičnega vodje«. Gre za osebnost, ki danes ne manjka pri nobenem velikem sovjetskem načrtu; za osebnost, katere vloga je vsak dan pomembnejša. Skoro vedno gre za diplomirane matematike, ki se je po končanih študijah specializiral za uporabno matematiko.

Do najnovejših časov se je tehnika razvijala predvsem z eksperimentiranjem. Račun je pomagal samo, da so poskus bolje pripravili in so bili zaključki točnejši. Danes opažamo, da je prišlo — posebno v Sovjetski zvezi — do preobrata pri raziskovalnih metodah in da velikokrat prinaša nova odkritja in uspehe matematika sama. Poskus je vedno bolj redek in služi le za prever-

janje že z matematiko ugotovljenih zaključkov.

Pred odkritjem elektronskega računalnika so v industriji matematiko le redko uporabljali. Saj je tudi res, da je matematična simbolična analiza — razen redkih izjem — težko uporabna, če je ne razstavimo na tisoče, milijone in milijarde elementarnih aritmetičnih operacij. Šele stroj, ki je v sekundi kos tisočem, skoro milijonu operacij, je odprl matematičnim metodam pot do vseh področij človeških dejavnosti. Posledice tega velikega preobrata danes šele komaj opazimo; sprejemba je počasna, ker zahteva intelektualno revolucijo: tako pri matematikih, ki še niso vajeni, da se njihova analiza lahko uporabi skoro na vseh področjih, kot pri širokem krogu ljudi, ki imajo le skromno matematično znanje.

V Sovjetski zvezi se s vsemi silami pripravljajo na nov čas, ko bo vse vodila matematika. Vse probleme kompleksne avtomatizacije rešujejo matematiki; na poti je matematiziranje anorganske in elementarne organske kemije. Z vsemi silami se v Sovjetski zvezi trudijo, da bi podvrhli matematični analizi vsa področja tehniške ekonomije. Na popolnoma matematični osnovi gra-

dijo celotni sistem ekonomskega planiranja, ki bo tako postal eksaktna znanost in ne več samo obrtniška spretnost, kot je bilo to v večini primerov do danes.

Matematiki so v Sovjetski zvezi vsak dan bolj cenjeni: M. V. Keldiš je postal predsednik Akademije znanosti, torej je postavljen na čelo vsem osnovnim raziskovanjem v državi; ugledni znanstveniki v mehaniki, astronomiki, fiziki, geofiziki itd. so po poklicu matematiki.

Običajno se matematik ne počuti najboljši na področju uporabnosti. Toda vedno bolj komplikirana znanost vodi v pretirano specializiranost in tako je prav matematik tisti, ki lahko ostane nad ozkostjo posameznih znanstvenih vej in ohrani širok pogled na celoto.

Sovjetske šole že dolgo časa pripravljajo mladino na novo dobo. Že na drugi stopnji obsolvira učence matematično znanje, ki je večje od znanja maturantov v drugih državah. Sodijo, da bo kmalu postalo znanje nekaterih enačb, trigonometrije, Newtonovih binomov prav tako obvezno, kot znanje branja in pisanja. Že danes vzgojijo v Sovjetski zvezi več matematikov kot na vsem Zahodu. Vsi ti sovjetski matemati-

Poletne kulturne prireditve

Spored za prihodnji teden

● V BREZAH:

- 17. julij — Schiller: DON CARLOS
- 18. julij — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG
- 22. julij — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG
- 23. julij — Schiller: DON CARLOS
- 24. julij — Schiller: DON CARLOS
- 25. julij — Shakespeare: DER KAUFMANN VON VENEDIG

Začetek predstav ob 20. uri.

● V LJUBLJANI:

- 17. julij — gostovanje folklornega ansambla ATTIA JOZSEF iz Budimpešte.
- 18. julij — komorni koncert SEBASTIAN KVARTETA iz Luksemburga
- 20. julij — KONCERT V POČASTITEV DNEVA VSTAJE SLOVENSKEGA LJUDSTVA, sodelujejo zbor, orkester in solisti Doma JLA Beograd
- 23. julij — MONSTRE KONCERT pihalnih orkestror LM iz Zagreba in Ljubljane ter JLA iz Ljubljane

Začetek predstav ob 20.30 uri

● V SPITTALU ob Dravi:

- 17. julij — Mariaux: LIEBE UND ZUFALL, premiera
- 20. julij — Mariaux: LIEBE UND ZUFALL
- 21. julij — Shakespeare: DIE KOMÖDIE DER IRRUNGEN, premiera
- 22. julij — Mariaux: LIEBE UND ZUFALL
- 23. julij — Shakespeare: DIE KOMÖDIE DER IRRUNGEN
- 24. julij — Mariaux: LIEBE UND ZUFALL
- 25. julij — Lope de Vega: DER KAVALLIER VOM MIRAKEL, premiera

Začetek predstav ob 20. uri

Nepismenost v Ameriki

Tudi v Ameriki, deželi neomejenih možnosti, je nepismenost problem, ki povzroča resne skrbi. Ameriški vzgojitelji namreč cenijo, da vsak dvanaesti državljani Združenih držav Amerike ne zna brati in pisati.

Točnega števila nepismenih seveda ni mogoče ugotoviti, ker mnogi, ki ne znajo brati, te svoje pomanjkljivosti ne priznajo. Nepismenih ni le med nižjimi sloji, črnci in priseljenci, tudi v tako imenovani „višji“ družbi jih je precej.

Po zanesljivih podatkih ima približno 55 milijonov Američanov tako slabo šolsko izobrazbo, da se ne morejo udeleževati v nobenem poklicu; 22 milijonov pa je med njimi celo takih, ki nimajo niti osemletne osnovne šole, medtem ko jih približno 8,3 milijona ni obiskovalo šole niti pet let. Tako se nikoli ne nauče pravilno brati ali pa hitro vse pozabijo, kar so se v kratki šolski dobi naučili. Vse odrasle, ki imajo manj kot osem let šolanja, imenujejo „funkcionalni analfabeti“, ker morejo v poklicu prevzemati le podrejena mesta.

tiki znajo upravljati elektronske ordinatorije in diferencialne analize. To pomeni, da lahko svoje znanje široko uporabljajo v praksi. Za diplomu je potrebno pet let študija, trideset izpitov in štirideset praktičnih del. Sovjetske univerze vzgajajo predvsem matematike za operativno.

Tudi pri šolski vzgoji na Zahodu je v zadnjih letih opaziti manjše spremembe, težnjo, da bi se vsebina pouka kar najbolj naslonila na znanost. Študij matematike pa še zdaleč ni dobil mesta, ki mu pripada. Novi duh časa je najlažje opaziti v Ameriki, kjer kot gobe po dežju rastejo majhna matematična podjetja, ki so opremljena z najmodernejšimi elektronskimi napravami in ki kujejo ogromne dobičke s tem, da po naročilu opravijo matematično analizo najraznovrstnejših tehniških in gospodarskih problemov. V Franciji, kjer živi velik del odličnih matematikov, skoraj še ne poznajo uporabne matematike. Matematično znanje med izobraženci je več kot pomanjkljivo. Francoski kulturni vrh ni naklonjen matematiki, tako da jo počasi pozabijo celo tisti, ki so jo sicer študirali.

Toda brez aktivnih matematikov se vsaka država izpostavlja nevarnosti, da ji bo zaprta pot v veliko, novo dobo.

Obvestilo staršem

ZARADI ODHODA OTROK
NA LETOVANJE V SAVUDRIJO

Prva skupina otrok za letovanje v Savudriji odpotuje s Koroške v nedeljo, dne 19. julija t. l. Otroci vstopajo v vlak v Celovcu in v Podrožčici.

Zbirališče otrok in čas zbiranja so določeni tako-le:

Celovec: ob 10.20 uri v čakalnici II. razreda na prvem peronu glavne železniške postaje;

Podrožčica: ob 13.30 uri na peronu železniške postaje.

V Beljaku to pot otrok ne bomo prevzemali, zato prosimo vse starše iz Gornjega Roža in od Zilje, da pripeljejo otroke v Podrožčico.

Na vsakem zbirališču čaka po en spremljevalec oz. spremljevalka. Starše prosimo, da na zbirališčih otroke osebno izročijo spremljevalcem skupine in da jih ob povratku dne 8. avgusta na istih zbirališčih od spremljevalcev spet prevzamejo.

Starši otrok, ki so bili sprejeti v prvo skupino, prejmejo te dni pismeno obvestilo. Pismeno obvestilo pa dobijo pravočasno tudi starši, katerih otroci so bili sprejeti v drugo skupino.

Za drugo skupino je trenutno še nekaj prostih mest in starši, ki bi želeli svoje otroke poslati na letovanje, naj jih prijavijo najkasneje do 20. julija tega leta.

Druga skupina odpotuje 8. avgusta na letovanje in se vrne 28. avgusta 1964.

Počitniška kolonija

Vejnikovi materi v spomin

Pred nedavnim smo na pokopališču v Železni Kapli položili le trajnemu počitku telesne ostanke zaslužne delovne slovenske matere Katarine Vejnike. O njeni življenjski zgodbi bi morali napisati zelo obširno poročilo, če bi hoteli vsaj približno zajeti, kaj je bila in kaj vse je storila pokojna mati v enainosemdesetih letih svojega življenja. V tem spominskem poročilu se moremo o liku, žrtvah in prizadevnosti pokojne matere omejiti le na drobne in kratke odlomke iz njenega življenja.

Doma iz Solčave je v mladih letih služila pri kmetih v kapelskih grapah. Leta 1909 se je poročila z vdovcem Tonetom Vejnikom, ki mu je prva žena zapustila 12 otrok, med temi je bil najmlajši star tri, najstarejši pa sedemnajst let. Ni bilo lahko v skromnih razmerah gospodinjiti in preskrbovati številno družino, kajti tudi v novem zakonu se je rodilo dvanaest otrok. Poleg gospodinjstva in vzgoje otrok je še pomagala možu drvariti. Bili so najemniki na več grofovih posestvih, ob poroki na gorski Tomažičevi kmetiji vrh Remšnika, pozneje v Globasnici na Strgarjevem posestvu, last kneza Lichtensteina, pozneje spet na Remšniku na planini pri Sv. Lenartu in končno bliže Kaple pri Joznu na Remšniku. S sekiro in žago si je morala družina vedno pridelovati svoj zaslužek. Po moževi smrti leta 1939 je sama nosila vso skrb za številno družino.

V času borbe proti fašizmu je bila pokojna Katarina vsa na pravem mestu. Gotovo po zaslugi njene vzgoje je prvi odšel v partizane sin Franci, potem Kori in za tem hčerka Terezija ter njen mož Tevži Urbančič. Sama pa je bila vsak čas pripravljena skrbeti za borce za svobodo ter je partizane podpirala, kolikor je le zmogla. Nemška policija je vedela, da ima otroke v partizanih ter so jo zaradi tega hudo nadlegovali. Zaslíševali so jo ostro in pogosto, najhuji med njimi je bil orožnik Orlitsch. Pripovedovala je, da se je morala hitlerjanskim policistom zelo sprotno lagati, najbolj ko so jo zaslíševali zaradi hčerke Režike in ko so jo izpraševali, če so bili »banditi« žvečkrat pri hiši. Odgovarjala jim je, saj sami dobro veste, ker da je take obiske vedno ovadila. Partizani pa so pogosto prihajali v njeno gostoljubno hišo, Katarina jim je bila vedno dobra mati. Večkrat so bili doma tudi njeni trije otroci-partizani. Pripetilo se je celo, da so bili partizani in gestapovci istočasno v hiši. Ko je bil nekega dne tudi njen sin-partizan doma, je zagledala nemško policijo že pred hišo. Zašepetala je Koriju: Beži, Nemci! In kot bi trenil, je sin vrgel nahrtnik pod posteljo in zbežal. V zelo nevarnem položaju je bila takrat zaradi nahrtnika; na srečo pa ga Nemci niso našli, nahrtnik je bil namreč poln municije.

Enkrat pa so Nemci spet prišli loviti njeno hčerko, ki je bila izdana, da se je zadrževala takrat doma. Nemci so bili prepričani, da jo

Pevsko-kulturni večer v Škocijanu

Na povratku z mednarodnega pevskega festivala v Spittalu ob Dravi je koroškim Slovencem dobro znani pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja koncertiral v nedeljo zvečer v farni dvorani v Škocijanu. Zanimanje za koncert priznanega zbora je bilo veliko, kulturno-umetniškega glasbenega užitka željno občinstvo je napolnilo dvorano. Med udeleženci je bilo tudi več tujih gostov, ki se mudijo na letovanju v tujko-prometno iz leta v leto vedno bolj obiskani s pokrajinskimi lepotami obdarjeni okolici ob obalah Klopinskega in Zablatniškega jezera. Tihi poletni večer je bil izpolnjen s plemenitim umetniškim užitkom, ki je poslušalce spet dvignil iz toge vsakdanjosti v čudoviti svet lepote kulture in umetnosti.

Moški in mešani pevski zbor »France Prešeren« sta pod vodstvom dirigenta Petra Liparja postregla s pestrim glasbenim sporedom. Izbor pesmi je bil mednarodnega značaja. Razen domačih pesmi so zapeli vrsto pesmi iz mednarodnega zaklada pevske kulture. Prijetna barva izvežbanih glasov, harmonična glasovna enota in prvovrstna interpretacija vsake odpele pesmi so izvale iskreno navdušenje in vihar živahnega aplavza in pritrjevanja. S doživljem je hvaležno občinstvo spremljalo pesem za pesmijo.

Že v pozdrav goslov iz Kranja je ob nastopu na odru veljalo živahno ploskanje navzoče publike, nato pa je govorila pesem sama, v kateri je povedano globlje, kakor v suhi prozaični besedi. Pevski zbor »France Prešeren« je zapustil med nami ta večer najlepše vtise, nadejamo pa se lahko, da so tudi dragi gostje odnesli od nas dobre spomine.

Globalnica

O volitvah župana v Globalnici smo svojčas poročali in ob tej priložnosti tudi povedali o zadržanju občinskega odbornika šolskega ravnatelja Oskarja Revena, ki ga je kot občinski mandat, izvoljen na socialistični listi, pokazal pri teh volitvah. Le-ta je kršil dogovor, ki je bil sklenjen s soglasjem okrajnega in deželnega vodstva SPO ter se s svojim glasom omogočil izvolitev OVP župana, namesto, kakor je bilo dogovorjeno, na slovenski krajevni listi izvoljenega odbornika Štefana Kordeža. Mimo lastne obljube je ravnal drugače in tak korak je seve izzval neupanje do Revena v vrstah socialistov in slovensko govorečega prebivalstva v občini. Okrajno vodstvo SPO v Velikovcu je zaradi takega zadržanja zahtevalo pri deželnem vodstvu stranke, da Revena izključi iz stranke. Doslej deželno vodstvo v tej zadevi še ni odločilo.

Globalška lokalna organizacija SPO se sklicala v nedeljo 5. julija izredni občni zbor. Revenu ni uspelo uveljaviti se na tem zborovanju kljub temu, da so se neki nemško-nacionalni nestrpnosti, ki niti niso člani stranke, precej prizadevali, da ga obdržijo v organizaciji.

Novi predsednik lokalne organizacije socialistične stranke je domačin (medtem ko je Reven emigrant iz Jugoslavije) in strokovnjak na komunalno-občinskem področju. Zaradi tega lahko pričakujemo, da mu bo uspelo ustvariti boljše vzdušje v organizaciji in pogoje tesnejšega, širokogrudnejšega sodelovanja z

vsemi. Pod takšnimi pogoji bomo seve v bodoče v vedno močnejšem številu pripravljeni podpreti organizacijo in sodelovati za lepšo bodočnost v Globalnici na podlagi načel medsebojnega razumevanja in spoštovanja.

Slovensko prosvetno društvo »Bilka« v Bilčovsu

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo »Bilka« v Bilčovsu bo na splošno željo ponovilo s svojo mlado igralsko skupino igro

Rdeča kapica

v soboto, dne 1. avgusta 1964, ob 8. uri zvečer v prostorih pri Miklavžu.

Mladi igralci so s prvo uprizoritvijo te igre tako navdušili gledalce in poslušalce, da želijo dobro podano odsko predstavo še enkrat doživeti. Tem se bodo ob ponovitvi gotovo pridružili tudi drugi, ki igri prvič niso prisostvovali, zato zdaj ne bodo zamudili te priložnosti.

Vse prisrčno vabi

o d b o r

Kamping ob Zablatniškem jezeru odprt

Pred nekaj leti še zasanjana tiha okolica ob Zablatniškem jezeru se odpira tujskemu prometu. Podjetni Štefan Breznik, gospodar znane domače gostilne v Pliberku, se je povzpel iz ozkega okolja. V bližini nad Zablatniškim jezerom je kupil kmetijo z zemljiščem in tam pozidal moderen hotel »Turnersee«. Hotel je komfortno opremljen in ustreza vsem sodobnim zahtevam in željam še tako razvajenih turistov. Na razpolago so udobna nočišča in drugi gostinski prostori, moderna kuhinja, kjer spretno kuharice pripravljajo prvovrstna jedila najrazličnejših specialitet. Lega je čudovito lepa z okrepčujočimi izleti v bližnje temne gozdove in s hvaležnim izhodiščem tudi za oddaljene ture. Postrežba je domača in solidna.

Zaradi edinstveno ugodne lege in kraja, ki mu živce uničujoči hrup še prizanaša, kjer vlada blagodejna tišina, je postal hotel »Turnersee« privlačno bivališče letoviščarjev in kakor vse kaže, ima ta točka obetajočo turistično bodočnost.

V bližini je poznano najtoplejše jezero — Zablatniško jezero — na Koroškem. Jezero ima že sredi maja 18 do 20 stopinj Celzija, od srede junija do konca septembra pa 23 do 28 stopinj. Jezero je naravnost idealno za kopanje.

Pojačanju tujskega prometa v tem središču Podjune je podjetnik ustregel tudi s sodobno izgraditvijo velikega kampinga. Kamping se lahko uvršča med prvovrstne teh naprav.

bodo ujeli. Mnogo snega je bilo in še naprej je snežilo, tako da se sled od hiše ni mogla zapaziti. Dve uri so gestapovci delali hišno preiskavo, a hčerke niso našli, ker jo je mati dobro skrilila z nasvetom, naj se zarije v sneg. V takem skrivališču je Režika prebila dve dolgi mučni uri.

O nešteti razburljivih doživljajih je pokojna mati Katarina vedela povedati veliko zanimivega iz tiste temne dobe na naših tleh in le želeli bi bilo, da bi se našel kdo, ki mu je dogodke rada pripovedovala, da bi jih zapisal v obširnem sestavku, da se spomini obrnijo mladini in otmejo pozabljenosti. Med drugim je pokojna mati pripovedovala, da so jo Nemci tudi pretepali, ko so jo spomladi

1944 znova zaslíševali zaradi Režike. Mater so potisnili v stransko sobo in potem zaslíševali otroke. Mati je zavpila, da so jo otroci slišali: Mi ne vemo za Režiko! Otroci so se dobro držali in Nemci niso ničesar izvedeli od njih. Eden policistov je zdrvel k materi ter jo brutalno udaril po glavi.

Katarina Vejnike počiva v domači zemlji, njen zgled borbe za resnico in pravico pa bo živel trajno v njenih otrocih in pri nas vseh, ki smo jo poznali in spoštovali. Pokojno mater bomo ohranili v globokem in hvaležnem trajnem spominu. Drži, kar je zapisal naš pesnik Polanšek: »Saj nismo v gosteh na teh koroških tleh, na zemlji s krvjo in znojem prepojeni...«

ZVEZA SLOVENSKEGA IZSELJENCEV

sporoča, da bo na željo svojih članov priredila

družabno srečanje

SLOVENSKEGA IZSELJENCEV IN ŽRTEV
NACISTIČNEGA NASILJA

Srečanje bo v nedeljo, dne 30. avgusta 1964 s pričetkom ob 15. uri v Breznikovem kampu ob Zablatniškem jezeru — Spodnje Vinare (Unterarrach).

Podrobnosti o tem srečanju bomo že pravočasno sporočili.

Pripravljalni odbor

Zahomec

V Zahomcu je umrl znani gospodar Hrepcove gostilne Janez Sch n a b l. Pokojni je bil do leta 1939 župan občine Straja vas in sicer izvoljen na listi svoječasnne »Koroške slovenske stranke«. V njegovi gostilni je imelo tudi SPD »Zila« svoje prireditve, zaradi česar je ob svoji 25-letnici pokojnika imenovalo za častnega člana. Dalj časa je bil pokojnik tudi v odboru Hranilnice in posojilnice na Ziljski Bistrici.

Težki čas nacizma je pokojnika precej zlo-mil, tako da se po letu 1945 ni več udeleževal v slovenskih vrstah, marveč se je posvetil le še svojemu poklicu kot občinski tajnik bistriške občine in svojemu domu, ki ga je lepo moderniziral. Svoj prosti čas pa je kot strasten lovec preživel v širnem lovišču v strajevaški občini.

Zadnji ponedeljek je pokojnika spremlila velika množica domačinov in tujcev na njegovi zadnji poti. Ob odprtem grobu sta se od pokojnika poslovila bistriški in strajevaški župan, zastopnik lovec in v imenu zahomške sosesčine v obeh jezikih zahomški domačin dr. Franci Zwitter, ki je orisal pokojnikovo življenjsko pot in se mu zahvalil za njegovo tiho zvestobo. Zalujoči Hrepcovi družini izrekamo tudi mi svoje sožalje.

KRATKE VESTI

Humče pri Dobrli vasi. — Prejšnjo soboto je iz nepojasnjenega vzroka začelo goreti v gospodarskem poslopju kmeta Leopolda Laha v Humčah pri Dobrli vasi. Ogenj je poslopje docela uničil, zgorelo je več kmetijskih strojev in orodja kakor tudi letos spravljena krma. Škoda cenijo na okoli 200.000 šilingov. Požarni brambi iz Kazaz in Velikoveca sta mogli preprečiti, da se ogenj ni razširil tudi na sosednja poslopja.

Sekira. — V Sekiri ob Vrbskem jezeru je prejšnji teden izginil v jezeru nemški turist Gerhard Heinemann, 73-letni upokojenec iz Frankfurta. Popoldne je tuji gost odveslal v cevnem čolnu v smeri proti Ribnici. Od tega časa o njem ni bilo več nobene sledi, pač pa so na večer našli prazen čoln na površju jezera. Po vsej verjetnosti utopjenega turista niso našli, kljub prizadevnemu iskanju šolanega osebja.

Velikovec. — V Ruštatu pri Velikovcu je v 70-letnega rentnika Janeza Rodriksa iz Velikoveca, ko se je peljal z mopedom, zadel osební avtomobil in ga vrgel kakih 40 metrov daleč. Z rešilnim avtom so ga še prepeljali v bolnišnico v Celovec, kjer pa je kmalu podlegel poškodbam.

Sinča vas. — V Leitgebovi tovarni lesonitnih plošč se je pri popraviljanju stiskalnega stroja hudo ponesrečil 42-letni delavec Friedrich Krajer iz Sinče vasi. Odtrgalo mu je štiri prste na desni roki.

Skozi Ljubeljski predor brez mitnine. — V krogih avtomobilistov prevladuje splošno mnenje, da pri vožnjah skozi Ljubeljski predor pobirajo mitnino. K temu javlja deželna gradbena direkcija, da so vožnje skozi tunel brez mitnine.

Libuče. V nedeljo zvečer se je na ovin-ku ceste pri libuškem pokopališču pripetila huda prometna nesreča. Trčila sta neki osebni avtomobil in moped. Na spremnem sedežu mopeda je sedel Smukov sin iz bližine Prevalj, vozil pa je 34-letni Rudolf Valenci iz bližine Maribora. Smukov je pravočasno skočil z mopeda ter se mu ni nič pripetilo, dočim je Valenci z vso silo treščil v avtomobil. Mopedista je vrglo na hladnih avtomobila, nato pa je strmoglavil na tla, kjer je nezavesten obležal. Hudo se je poškodoval na glavi in si zlomil nogo. Nemudoma se je eden od oči-videc nesreče peljal z motornim kolesom na državno mejo, odkoder so telefonično ob-vestili rešilno postajo na Ravnah. V izredno kratkem času je privozil rešilni avto ter ponesrečenega mopedista odpeljal v bolnišnico v Slovenijo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organiza-cij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lavro Polanšek; uredništvo in uprava: Celovec - Klagensfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagensfurt 2, Postfach 124.

Nekoč sta živeli kraljica in njena svakinja in vsaka je imela hčerko. Kraljičina hčerka je bila lepa, ona druga pa ne. Ko je kraljičina hči že precej odrasla, je rekla nekega dne svoji teti:

»Ali me boste kaj kmalu pospremili, ko bom obiskala kralja, svojega brata?«

»Kadar boš hotela,« je odvrnila teta.

Prišel je čas njunega potovanja. Preden sta odšli, je vtaknila kraljici, ki je znala čarati, svoji hčerki drobno zlato jabolko v rokav. Le-to bi ji takoj naznanilo, če bi ji otrok zašel v kakšno nevarnost. Teta si je dobila osla

»Tisto je moja hči,« je odvrnila teta. »Daj-te ji kakšno delo.«

»Oh,« je rekel kralj, »kakšno delo naj naložim otroku?«

»Če nimaš nič dela zanje, se jutri spet vrnem.«

»Prav, pa naj goske pase.«

Zvečer ni dala teta otroku nič jesti in moral se je v hlevu spraviti na betvo slame. Nasled-nje jutro mu je dala kos ječmenovega in ov-senega kruha, ki je bil suh kakor kresilna goba, in mu dodala strupa. Dekletce je odšlo s svojimi goskami in prišlo na trato.

»Mar naj ubijem žival, ki prihaja od na-ših staršev?«

»Če tega ne naredite, ne ostanem več tu-kaj.«

Kralj je torej dal osla ubiti in pribili so glavo na skednjena vrata.

Medtem je bilo odšlo deklece z goskami spet na trato. Teta ji je dala s seboj kos kruha, kakor prejšnji dan. Otrok je bil zelo potrjen in se je skoraj grudil od lakote.

»Pridite, goskice moje, pridite in pozobljite kruh, ki so mi ga dali za zajtrk s seboj. Že dva dni sem pri svojem bratu kralju, pa nisem še jedla in pila.«

Naslednji dan ji je dala teta spet kos ječmenovega in ovsenega kruha, ki je bila vanj zamesila slame in strupa. Spet je šla s svojimi goskicami na trato. Kralj pa se je skril za drevo, da bi prisluškoval, kaj bo govorila.

»Pridite, goskice moje, pridite in pozobljite kruh, ki so mi ga dali za zajtrk. Že tri dni sem pri svojem bratu kralju, pa nisem še jedla ne pila. Ah, ko bi moj brat kralj vedel, kako ravna jo z menoj!«

»Ljuba moja,« je vzkliknil kralj, »jaz sem tvoj brat!«

Vzel jo je v naročje in jo odvedel v graščino. Nato je velel šestim možem, naj nalože grmado dračja, in na njej je dal sežgati svojo teto. Njena hči je postala mojstrica mlade kraljičine in vsi so srečno skupaj živeli.

BERAČ

Bil je oče, ki je imel dve hčeri. Nekoč je odšel na semenj in jima naročil, naj nikomur ne odpreta vrat, ker jima pač nikogar ni treba sprejemati.

Naposled je prišel ubog berač in prosil za prenočišče. Odvrnili sta mu, da je njun oče odšel na semenj in jima naročil, naj nikogar ne spuščata v hišo. Ker pa se jima je berač zasmilil, sta mu odprli vrata.

Dekleti sta skuhati večerjo, zatem so jedli, po večerji pa jima je berač dal uspa-valne sladkorčke. Starejša je pojedla, kar je dobila, toda mlajša se je samo delala, kot da je, pa ni. Nato so odšli spat in sta-rejša hči je kmalu zaspala. Opolnoči je be-rač vstal in ukradel vse, kar mu je prišlo pod roke, nato pa odšel. Ko je odhajal, pa je pozabil na suknjič.

Tedaj je mlajša hči vstala, zaprla duri, takoj zatem pa zakurila, da bi ogrela vo-do, ki jo je hotela pljusniti svoji sestri v oči, da bi se zbudila.

Zjutraj pa, preden se je zdanilo, se je berač vrnil po svoj suknjič in dejal mlaj-ši hčeri, naj mu vrata odpre, ker bi rad stopil v hišo po suknjič, ki ga je bil po-zabil. Dekle mu ni marala odpreti, nazad-nje pa mu je rekla, naj pomoli roko pod vrati. In ko je ta pomolil roko, mu jo je dekle odrezala, suknjič pa mu je vrgla čez balkon.

In že se je oče vrnil s semnja in hčeri sta mu povedali, kaj se je primerilo. Nekaj dni kasneje je berač spet prišel, a preoblečen v viteza, da ga niso spoznali. Dejal je očetu, da prihaja prosit za eno od hčera, ki bi se z njo oženil. Ponudili so mu starejšo, a on bi raje mlajšo. In toliko časa je ostal tam, da mu jo je oče nazadnje dal in je z njo odjezdil. Ker pa je vselej nosil rokavice, ga je dekle vprašalo, zakaj rokavice nikoli ne sname. Tedaj je rokavico snel in ji po-kazal roko, ki mu jo je bila odrezala.

Tam sredi gore pa jo je odpeljal k svo-jim pajdašem, jo zaprl v neko sobo in od-šel z njimi. Ona pa je prosila kuhinjskega hlapčiča, naj ji poišče pilo, pa je prepilila zameženo okno in zbežala in je tekla, na vso moč tekla, iz strahu, da ne bi zadela na rokomavhe. Srečala je človeka, ki je prihajal z vozom drv, in prosila ga je, naj ji pusti zlesli med drva, da bi je nihče ne mogel odkriti. Zlezla je med drva in se je tam peljala, ko jo je tolovaj dohitel. Vprašal je vozarja, ali se pelje z njim neko de-kle, vozar pa mu je odvrnil, da ne. Tolo-vaj je vzel meč in ga večkrat porinil med drva, a nikoli ni zadel tja, kjer je bilo dekle, in ji ni ničesar prizadejal. Tako je dekle srečno prišlo domov.

Španska pravljica

Zlato jabolko

Francoska pravljica

s tovrnima košarama in posadila svojo ne-čakinjo v eno košaro, svojo hčerko pa v dru-go. Potem so šli na pot.

Ko so bile že dokaj daleč, bi bila kraljiči-na hči rada stopila na tla, da bi pila iz stu-denca. Ko se je sklonila, ji je zdrknilo zlato jabolko iz rokava in padlo v vodo. Dekletce ga je hotelo s palčico dobiti iz vode, pa ji ni uspelo.

»Hajd!« je zaklicala teta. »Podvizaj se! Misliš, da bomo čakali nate?«

Tisti hip je reklo zlato jabolko:

»Ah, slišim, slišim!«

»Kako?« je rekla teta. »Tvoja mati te sliši na takšno daljavo? Pridi, srček, ljubi moj otrok, pomagala ti bom, da boš spet zlezla na osla.«

Dve milj dalje je želela spet stopiti z osla, da bi pila. Teta ji je prav nejevoljno do-volila.

»Pohiti!« ji je zaklicala. »Misliš, da hodim zato s teboj, da bom venomer tebe čakala?«

»Ah, slišim, slišim!« je reklo zlato jabolko.

»Kako?« je rekla teta. »Tvoja mati te sliši na tolikšno daljavo? Pridi ljubi otrok, po-magala ti bom, da boš spet zlezla na osla.«

Nekaj pozneje je hotelo deklece spet na tla, ker jo je močno žejalo.

»Torej se boš res vso pot samo ustavljala?« ji je rekla teta prav slabe volje. Tisti hip je šepnilo jabolko prav po tihem:

»Ah, slišim, slišim!«

»Ne bo več dolgo poslušala,« si je mislila teta.

Ko niso bile več daleč od kraljeve graščine, je teta deklecu rekla:

»Če porečeš, da si kraljeva sestra, te umo-rim!«

Kralj ji je prišel naproti.

»Dober dan, ljuba teta!«

»Dober dan, ljubi nečak!«

Kralj je venomer gledal lepšo od obeh de-kletec.

»Dve čedni dekletci sta to,« je rekel. »Ka-tera od njiju je moja sestra?«

»Tale je,« je rekla teta in pokazala svojo hčer.

»In onale tam?«

Okameneli smehlaj

31

JOŽE
CIUHA

Zdi se mi, da je bilo v zadnjih dneh maja. Bilo je zvečer, so smo na vrtu igrali običajno partijo tenisa. Iz-nenada je potegnil veter: z njim nas je opazil hladen zrak. Po tednih in mesecih naraščajoče vročine ter po vse bolj soparnih in znojnih nočeh je prišel kot odre-šitev. Poskočili smo, kot prerojeni. Kmalu nato se je zabli-skalo in zagrmelo. Potem je narava pobesnela, nešteti bliski so parali temačno nebo in gromi so ogluševali drug drugega. Veter je upogibal debela in lomil veje, nas pa je dež premočil, še preden smo z nekaj skoki dosegli avtomobile pred garažo.

Pot domov je bila skozi goste slapove dežja počasna. Vidljivost je bila slaba, razen tega pa so na cesti pred nami ležale pravkar odlomljene veje. Nekatere so še padale. In z njimi je odpadalo okleščeno listje in razni plodovi.

Bučanje nevihte je še naraščalo. V grmenju, zavija-nju vetra in bučanju vode so se sprostile zadržane sile narave. Naliv je bil podoben tistim pri nas, ko se utrga oblak. Nemara je celo ta primera prešibka. Bilo je, ko da bosta veter in dež oklestila vse, kar se jima upira. Med vejami in razdejanjem na cesti so avtomobilske

luči lovile v svoje koničaste snope drobne zelene žabice. Kljub rezkim, šibajočim kapljam, ki so udarjale ob asfalt, so veselo skakljale med nametanim vejevjem.

Nevihla je za spoznanje popustila, ko smo dosegli študentsko naselje. Po privozu je drla voda. Kljub zmer-ni hitrosti so izpod koles brizgali curki in se srebrno obarvani po reflektorjih pršili v temo.

Ko sem se pod nadkritim vhodom v zgradbo izko-bacal iz Markovega volkwagna, mi je ob zavijanju vetra in šumenja dežja udaril v ušesa močan žabji koncert. V avtomobilu ga nisem slišal: verjetno zaradi bobnanja kapelj ob pločevinasto streho.

Žabe so pričakale dež z enakim, če ne še z večjim navdušenjem kot ljudje. Vsekakor so ga pozdravile bolj hrupno in bolj spontano. Zaregljale so nepozabno simfo-nijo, ki se vso noč ni potišila. Zanosna instrumentacija bi bila vredna Wagnerja. Vztrajni in nepopustljivi godbe-niki so se kot solisti uveljavljali šele proti jutru, ko se je ostali godbeniški ansambel utrudil.

Ta koncert je bila najlepša uspavanka prve momsun-ske noči. Radost je bila dvojna: v muziki, tako sorodni pomladnim in poletnim nalivom mladosti na vasi, in v svežini, ki me je po zadušni omotici vročine vračala življenju.

Prvi dnevi so me povsem prerodili. Zaživel sem z idejami, mislimi in delom. Siva, pridušena svetloba je bila kot nalašč za slikanje. Vonj po olju in terpentinu mi je iznenada postal neznansko drag: ko da bi bil dež tudi navznoter razmeščal presušeno ilo ravnodušnosti.

Kot prvo noč, je tudi naslednje intoniralo žabje regljanje. Njih koncertiranje se je sprevrglo v obsedenost radoživosti. Ko sem jim prisluhnil od blizu, so nekatere trobile, ko da bi mukale krave.

Žab je bilo povsod dosti: v travi, jarkih, na cesti, potkah, straniščih in umivalnicah. Med mnogimi sre-čanji z njimi ne bom nikoli pozabil »Zaklete princeske«.

Srečala sva se pod noč drugega monsunskega dne. Vračal sem se od večerje. Po mostovžu sem se bližal vratom svoje sobe, ki je bila zadnja. Hodnik je bil slabo razsvetljen: na že tako šibko žarnico so se obežali roji insektov. Tudi te je dež obudil k življenju. V zadnjem hipu sem v somraku opazil žabo: čepela je pred mojim pragom. Še korak ali dva, pa bi bil stopil nanjo. Sedela je, ko da bi me čakala.

Časopisnega članka o žabi s črnim jezikom, ki je bila nekje v okolici Pjmane do smrti ugriznila neko gospodi-njo, še nisem pozabil. Take stvari se dolgo pomnijo. Zato me je zmrazilo: kaj, če tudi ta žaba nima črnega jezika?

V prvi negotovosti sem jo le nezaupljivo gledal. Gle-dala me je tudi ona in tako sva si zrla iz oči v oči.

Žab se nisem nikoli bal. V deških letih sem urhe in zelenke brez kakršnihkoli pomislekov vlačil po žepih ter jih po nasilnosti otroških iger trpinčil z vivisekcijo.

Te žabe pa me je bilo strah. Nizko pod mano je s filozofsko resnostjo bolščala vame. Pogleda ni odmaknila, zato sem ga moral jaz: od njenih motno se lesketajočih, vlažnih oči sem ga povedil do njenih navznoter ukrivlje-nih prednjih nog. Med njima se je v ritmu dihanja ko-maj opazno premikala v mrak pogreznjena membrana.

Kaj sem hotel? Napravil sem nekaj ritenskih korakov, dokler nisem s prsti ob steni otipal metlo. Metla, nasajena na dolg kol, je last indijskega čistilca, znamenje njegove kaste in edino orodje njegovega poklica. Čvrsto sem zgrabil za ročaj, ga prenesel čez glavo in že je padlo po žabi.

V SEZONI VLAGANJA:

Sadje v rumu

To poslastico pripravljamo od prvega sezonskega sadja (jagod) do sadja, ki dozori jeseni. Tako pripravljen sadni sok je zelo dober za pripravljanje hladnih pijač in likerjev, kot dodatek k sadni čežani in sadnim solatam in kot okras za torte. Objavljamo nekaj nasvetov, po katerih se je treba pri tem ravnati.

1. 5-litrski kozarec moramo dobro umiti, izplakniti s toplo vodo in obrisati.
2. Sadje mora biti popolnoma zrelo, zdravo, oprano in dobro obrisano.
3. Pazite, da vam ob polaganju novega sadja v steklenico ne kane niti kapljica vode.
4. Steklenica naj stoji v temnem in hladnem prostoru in je ne smemo premikati.
5. Rum mora segati vsaj 1 cm čez sadje. Kontrolirajte količino vsakih 14 dni. Če je sadje vsrkalo rum, ga dolijte do polovice, nikakor pa ne smete dolivati vode.
6. Kozarec pokrijte s celofanom, sadje v njem pa pokrijte s krožničkom, da ne bi splavalo na površje.

Sadje polagajte v steklenice po naslednjem vrstnem redu:

Junij — julij: V tem času dozore češnje in višnje. Vsakih vzamemo po pol kilograma in jih položimo na jagode, potem pa zalijemo s 3,5 dcl ruma. Na vsakega pol kilograma sadja potresemo četrt kilograma sladkorja.

Julij: Zdaj so dozorele že marelice. Nekatere (zdrave) razpolovimo, olupimo, odstranimo koščice in jih položimo na vloženo sadje, nato ponovno nalijemo 3,5 dcl ruma, v katerem smo raztopili četrt kilograma sladkorja. (Ne pozabite, da mora rum vedno segati 1 cm nad sadje.)

Avugst: Debele bele in modre slive (ringlo) dozore naglo in samo v začetku avgusta. Odberite zrele in zdrave, odstranite koščice položite sadeže v steklenico in jih polijte s tekočino četrt kilograma sladkorja, raztopljenega v 3,5 dcl ruma (na pol kilograma sadja).

September: Pol kilograma zdravih in še trdih breskev (toda ne zelenih!) olupimo, odstranimo koščice, narežemo na četrtine in položimo na slive. Potem to zalijemo z enako tekočino.

Oktober (zadnje vlaganje): Debelejše hruške (pol kilograma) olupimo, narežemo na četrtine, položimo na breskve in ponovno polijemo z rumom.

Najpozneje 4 tedne po zadnjem vlaganju prilijemo morda še 3,5 dcl ruma. Rum, ki smo v njem namočili sadje, lahko uporabimo kot dodatek k limonadi, sodavici ali čajju. Limonada s sodavico in sadnim rumom je zlasti okusna, če naložimo v kozarce drobno narezanega sadja.

En sam udarec ne more poplačati napadalnega zanaša: padalo je torej nekaj časa. Ko sem naposled metlo pridržal, je žaba še vedno čepela na istem mestu: tudi za centimeter se ni premaknila. To me je seveda raztogotilo: padalo je znova. Žaba je še naprej vztrajala na svojem mestu. Pustil bi jo bil pri miru, če bi ne bil moral čez prag.

Tako sva se spet zagledala drug v drugega. Slej ko prej me je merila z istim filozofskim mirom: iz žabje perspektive, strmo navzgor. Človek sem, in po besu je moralo priti do sočutja: žaba se mi je zasmilila. Zaupal pa ji nisem. Ne spodobi se, da bi bil pri šestintridesetih letih naiven. In vendar sem še enkrat dvignil metlo: drugače ni šlo. Tokrat sem udaril od strani. Priletelo je tako, da je žaba v blagem loku dvignila in jo vrglo v globino temnega hodnika.

Natanko ista reč se je ponovila naslednji večer. Žaba me je spet pričakala. Na srečo je indijski pometal pustil metlo na istem prostoru kot večer predtem. Spet sem udaril, čeprav ni bilo v meni nobenega bojnega navdušenja več. Mahnil sem po njej, in ker se ni zganila, mahnil še od strani ter si tako izsilil dostop do sobe. In spet se mi je žaba zasmilila.

Ker se je to ponovilo še tretji in četrti večer, nisem več mogel dvomiti, da priganja žabo pred prag čudna strast. Zato je tudi nisem takoj udaril poševno od strani. Vedno sem najprej mahnil po njej, v upanju, da je zakleta princeska, da se bo njena spolzka koža pod mojim udarcem razpočila in da bo pred menoj zrasla prelepa deklica.

Nič takega se ni zgodilo. Žaba je ostala žaba. Vendar me je ljubila: kajti kljub udarcem, ki sem ji jih nameril, mi je ostala zvesta. Čisto navadna žaba gotovo ni bila.

Razmnoževanje s poletnimi potaknjenci

Na marsikaterem vrtu ali ob hiši rastejo okrasni grmiči. Ponekod imajo forsitiije, drugod medvejkje, ognjeni trn, nepravni jasmnin, hortenzije, japonsko kutino, drugod še kaj posebnega, npr. peteroprstnik, lovorikovec itd. Vse te in še mnogo neomejenih okrasnih grmov z lahkoto razmnožujemo s tako imenovanimi poletnimi potaknjenci. Ti so zelni, na novo odgnani vršički z listjem (za razliko od zimskih, lesenih, ki jih režemo pozimi, ko so vršički oleseneli in brez listja).

● Kdaj naj režemo poletne potaknjence!

Po vnaprej določenih datumih se tu ne moremo ravnati. Vedno je treba prej ugotoviti (s pogledom in tipanjem), če je poganjek zadosti dozorel. Ne sme biti pretir (prezrel), tak se ne ukorenini, prav tako tudi ne premah (premlad), ker tak rad segnje. Torej čas za rezanje določimo po občutku. Okvirni datumi so pa tile: rezati začnemo sredi junija, končamo pa jeseni, preden poganjki močneje olesene. Bolje je rezati prej kot kasneje, zlasti pa ne smemo zavlačevati s tistimi grmi, katerim zgodaj odpade listje. Med zadnjimi

Mali nasveti

■ KLJUČE, ki so zarjaveli in zato težko odpirajo, namočimo za nekaj ur v mešanico tretjine petroleja in dveh tretjin namiznega olja. Potem jih zbršimo z mehko krpo in zdrgnemo z drobnim smrkovim papirjem. Ključe, ki težko odpirajo, vendar niso rjavi, navoščimo z malo parafina.

■ KOŠARE kdaj pa kdaj okrtamo z raztopino kuhinjske soli. Svetile se bodo kot nove.

■ SLANIKE, ki jih želimo opeči, položimo oprane in očiščene za nekaj časa v kisovo vodo. Ne bodo razpadli in okusnejši bodo.

■ MADEŽE suhega črnila odstranimo iz volnenih in svilenih blag najbolje s čistim alkoholom. Iz drugih blag jih preženemo z gorilnim špiritom, ki mu dodamo nekaj ocetne kisline.

■ Neprijeten kuhinjski vonj odstranimo z rok, če si jih nataremo pod tekočo vodo s soljo. Nato jih operemo in dobro namažemo s kremo.

režemo potaknjence pri tistih, ki obdržijo listje tudi pozimi (pri zimzelenih). Tak je npr. lovorikovec.

● Kako režemo poletne potaknjence!

Potaknjence naj ne bo prevelik (kar cele veje), kot se večkrat vidi pri tistih, ki bi hoteli imeti kar čez noč velike rastline. Odrezani potaknjence naj ima samo dva, tri, le izjemoma, če so listi majhni, tudi štiri ali pet listov. Pravilo je, da potaknjence odrežemo 3 do 4 mm pod kolencem oziroma listom. Spodnji list (tudi če sta dva) odrežemo. Prav velike liste, kot so npr. pri hortenziji, malo prikrasimo, vendar največ do polovice.

● Kam in kako potaknjence sadimo!

Za domače vrtnarjenje, kjer nam ne gre za to, da bi narezali veliko potaknjencev, je najprimernejše, če jih sadimo v globoke lonce. Te napolnimo z mivko (svižem) do polovice. Kdor ima na razpolago tudi šoto, bo dal na dno najprej malo šote in šele po vrhu pesek. Potaknjence sadimo dva do tri cm globoko in jih po saditvi takoj zalijemo. Lonec mora biti tako globok, da potaknjence ne seže čez njegov rob. Saditi moramo takoj, ko smo potaknjence narezali.

● Oskrba potaknjencev.

Če bi potaknjence narezali in jih posadili, a jih ne bi tudi oskrbovali, bi bilo isto, kot če jih sploh ne bi rezali. Zagotovo bi propadli. Oskrba je torej važno opravilo. Potaknjenci morajo imeti zadosti vlage, toplote in svetlobe. Za vlago skrbimo s tem, da jih redno zalivamo in rosimo po listih. Vlogo v loncu in okrog listov vzdržujemo tudi s tem, da lonec pokrijemo s šipo. Vlogo okrog listov (v ozračju) moramo vzdrževati zato, da preprečimo premočno izhlapevanje iz listov oziroma potaknjencev. Pravo toploto pa dobimo s tem, da lonec postavimo na pravo mesto — tja, kjer ni prevroče in tudi ne popolnoma hladno. Glede svetlobe pa moramo upoštevati dve, skoraj nasprotujoči si stvari. Po eni strani morajo biti potaknjenci čimbolj zasenčeni, ker s tem zmanjšujemo izhlapevanje, po drugi strani pa morajo imeti zadosti svetlobe, da rastlina nemoteno živi in se razvija pod vplivi sončnih žarkov (fotosinteza). Rekli smo že, da izhlapevanje iz listov zaviramo z zračno vlago in to tembolj, čim več vlage je v zraku. Iz tega sledi, da smemo dati tistim potaknjencem, pri katerih vzdržujemo precej zračne vlage, tudi več svetlobe. Vendar potaknjenci v nobenem primeru ne smejo stati na soncu.

Potaknjenci nekaterih rastlin se kmalu ukoreninijo (v kakih dveh tednih), drugi pa rabijo tudi po šest tednov. Ko se ukoreninijo,

jih najprej posadimo v majhne lončke (lahko po več skupaj v večji lonec). Prvo zimo jih z lonci vred pospravimo v zimovališče, šele naslednjo pomlad jih posadimo v vrtu ali kjer jih pač želimo imeti.

Na koncu naj še povemo to, da je treba poletne potaknjence rezati, ko ni prevroče, torej zjutraj, zvečer ali kadar je oblačno. Če odrezane vršičke prenašamo na daljše razdalje, je prav, če jih zmočimo in zavijemo v časopisni papir. Čim prej vršičke potaknemo, potem ko smo jih odrezali, tem bolje bo.

Poskusite!

Marelični cmoki
iz krompirjevega testa

Potrebujemo pol kg kuhanega krompirja, 1 jajce, 2 žlici masla, sol, 2 žlici smetane, 10 dkg pšeničnega zdroba, po potrebi moke, marelice, drobtine in mast za zabelo.

Pretlačimo olupljen, še gorak, kuhan krompir, dodamo jajce, sol, smetano, zdrob in zamesimo z moko, da dobimo gladko, voljno testo. Pustimo ga počivati četrt ure. Iz testa nato izoblikujemo klobaso, jo razrežemo na manjše koščke, ki jih sploščimo in nanje položimo marelice brez peške. Če so marelice zelo kisle, lahko damo vanje malo sladkorja. Nato zavijemo testo in oblikujemo cmoke, ki jih skuhamo v vreli slani vodi. Kuhane zabelimo s prepraženimi drobtinami.

Marelični cmoki
iz kruhovega testa

Potrebujemo tri namočene in ožete žemlje, 2 žlici masla, sol, 1 jajce, 6 žlic moke, marelice ali slive, drobtine in mast za zabelo, sladkorja po želji.

Zemlje namočimo v toplem mleku, ozmemo in v skledi dobro zmešamo. Dodamo maslo, žvepec soli in jajce. Potresemo z moko in zamesimo gladko testo. Počiva naj četrt ure nato pa izoblikujemo klobaso, kot pri zgornjem receptu in v sploščene koščke damo sadež z malo sladkorja, ter cmoke zakuhamo v vrelo slano vodo. Odcejene zabelimo in še potresemo s sladkorjem, če imamo radi bolj sladke.

Poljub, ki oživlja
Ne obupaj nad utopljenecem

Čas kopanja je nevaren, ker smo pogosto premalo pazljivi in se nam mimogrede pripeti nesreča, da se ji tudi dober plavalec ne more izogniti. Brž ko prideš v kopališče, se požeješ v vodo in razkazuješ prijateljem svoje znanje v plavanju. Pa je voda hladna, nenadoma občutiš čudno otrplost, izgubiš zavest in se potopiš na dno. Še posebno pogosto se zgodi pri človeku, ki je utrujen ali je prebolel kakšno bolezen.

Ta pojav ni nič drugega kot šok, ki je brez dvoma posledica dotika kože z vodo. Šok spravi iz ravnotežja živčni sistem in refleksno zaustavi srčni utrip. Razen že omenjenih je še precej vzrokov, ki lahko povzročijo takšen šok. Obsojajo na primer prehrano (ne kopaj se vsaj dve uri po izdatnem obedu!). Pojav je zelo podoben električnemu udarcu, ki ga začutimo, če se dotaknemo neizolirane žice, je pa čisto nekaj drugega kot primer, da se slab plavalec nehoče preveč oddalji od brega. Zmanjka mu tal pod nogami, vznemiri se, prevzame ga panika, potopi se in zaduši, ker mu voda vdre v pljuča.

No, naj bo vzrok utopitve takšen ali drugačen, ukrepati moraš enako. Brž po ponesrečenca in čimprej umetno dihanje! Tega je več načinov, vendar je najbolj znano enakomerno ritmično stiskanje prsnega koša. Manj znana in precej boljša je nova metoda, ki je hkrati tudi preprostejša. Ponesrečencu odpri usta, pritisni nanje svoja in dihaj vanj. Najbolje, da mu jih s palcem pridržuješ odprta. Vdihavaj vanj zrak, počasi in enakomerno, približno desetkrat na minuto.

Enako ukrepaj tudi v sicer nenavadnem primeru, da se kdo utopi pri umivanju, da se onesvesti in mu glava zdrse v umivalnik.

Zato sem jo kljub vsemu in tudi zato, da bi si ob krutosti olajšal vest, lirčno krstil za „Zakleto princesko“.

Žabe pa niso bile edine, ki so zaživele z dežjem. In tudi insekti ne, ki so se za eno noč obesili na luč, že zjutraj pa mrtvi ležali na kupu pod njo.

Dež je vznemiril tudi škorpione: prilezli so iz špranj in razpok. Čeprav so večji kot pri nas, so še vedno majhni. Kljub majhnosti in počasnim kretnjam so v črnih oklepih, s strmo privzdignjenimi zadki preteči in nevarni. Zato sem s pridržanim dihom opazoval parado srednjeveške viteške konfektije.

Študentje-sostanovanci, ki sem jim brez oklevanja zaupal svoj strah, so mi povedali, da so škorpionji nevarni predvsem ponoči: v zlovošči tišini teme. Sami da niso agresivni, da pa takoj napadejo, če človek dregne vanje: tudi če to stori nehoče in samogibno, ker začuti, da se mu nekaj opleta ob nogah ali pa da nekaj leze po njegovi odeji. Otipavati se ne pustijo. Kot pravi vitezi se takoj spustijo v boj na življenje in smrt.

Škorpionov še zdaleč ni bilo toliko kot žab. Vendar sem jih videl veliko: mrtvih. S pomendranimi črnimi oklepci so ležali na tleh. Pravoverni budisti jih niso pohodili. Pa kaj, ko je mimo njih še toliko drugih ljudi, ki jim verska tenkočutnost tega ne brani. Predvsem ljudje, ki so po polti enaki meni.

Dvanajstletni Zoki je bil pri tem še posebno iznajdljiv. Pri šoferjih ambasade si je izprosil bencin. Tega je potem v krogu s premerom kakih dvajset centimetrov polival okoli živalic, ki so po nesreči zašle na parkirni prostor za ambasado: na betonirano ploščad. Potem je prižgal.

Živalica se je zapodila (celo v naglici počasna in nerodna) naprej, prišla do gorečega oboda, potem spet nazaj — spet samo do ognja, nato pa je v središču

obročja počasi in teatralično dvignila rep in s strupenim zadkom usekala v lastni hrbet.

Ob žabah, insektih in škorpionih so se pojavile še kače. Te se ne izpostavljajo toliko, zato se z njimi na srečo nisem srečal. Samo opozorili so me, naj bom previden. Zadosti so me zastrašili, čeprav se že od vsega začetka izogibam vsakršnemu tveganju.

Poleg naštetih bitij sem v sobi odkril še trskam podobne paličaste živalice. Ko sem jih zagledal, sem najprej mislil, da je na steni obvisela smet. Ko pa sem jo s konico čopiča podrezal, je „paličica“ razvila dolge, smešne noge in tipalke ter se počasi, po diagonalni, premaknila naprej.

Od živali, ki se pojavljajo z dežjem, niso nič manj zanimive liste, ki jih je prihod monsuna vznemiril v taki meri, da so se povsem spremenile: vsaj za nekaj časa.

Ana in Gaša, h katerima večkrat zahajam na duved, musako in podobne reči, imata psa. Dobila ga je Ana proti koncu minulega monsuna. Tedaj nekako, ko sem bil prišel v Burmo. V tistem času sta Ana in Gaša še prebivala skupaj s polkovnikom Veljkom v vili na Inja cesti. Ana je krstila psa z zvonečim angleškim imenom, ki je primerno tudi za ljudi, polkovnik in Gaša pa sta ga klicala „Ker“. Pes je izpričal prve znake inteligence s tem, da se je odzival na obe imeni.

Ana ga je dobila, ko je komaj uzrl luč sveta. V sprejemnici, ki so jo Gavrilovičevi delili s polkovnikom, se je nerodno plazil po veliki in dragoceni vojaško-državni preprogi. Prvo vitalnost je pokazal ob srebanju mleka in močenju preproge. Oboje je počenjal z veliko prizadevnostjo. Na srečo je bil polkovnik povečini zdoma.

(Nadaljevanje sledi)

E. M. REMARQUE:

AMMERSOVA KONIČASTA BRADA

Naslednje jutro je prišel kmet in odprl stajo. Kern je stopil dol. Ruth je še spala. V lice je bila rdeča in težko je dihal. Kern je pomagal kmetu izgnati ovce.

„Ali bi ne mogla ostati tu še en dan?“ je vprašal. „Lahko bi vam kaj pomagala, če želite.“

„Dela ni veliko, ampak lahko ostaneta.“ „Hvala.“

Kern je vprašal za naslove Nemcev v mestu. Ta kraj ni bil na Benderovem seznamu. Kmet mu je povedal imena nekaj ljudi in opisal, kje stanujejo.

Kern krene popoldne, ko se je zmračilo, v mesto. Prvo hišo je prav lahko našel. To je bila bela vila, obdana z majhnim vratom. Vrata mu je odprla prijazna služkinja. Namesto da bi ga pustila zunaj, ga je peljala takoj v predsobo. Dobro znamenje, pomisli Kern.

„Ali bi lahko govoril z gospodom Ammersom?“

„Trenutek.“

Dekla izgine, pa se spet vrne. Spremi ga v salon z novim pohištvom. Tla so čista in blesteča, da je Kern skoraj padel. Po vsem pohištvu leže čipkasti okraši.

Čez nekaj minuto pride gospod Ammers. To je majhen človek z belo, koničasto bradico. Zdel se je zelo sočuten. Kern se odloči, da bo izmed dveh pripravljenih zgodb povedal resnično.

Ammers ga je prijazno poslušal. „Torej vi ste emigrant brez potnega lista in brez dovoljenja za bivanje?“ reče. „Ter prodajate milo in gospodinjske potrebščine.“

„Da.“

„Prav.“ Ammers vstane... „Moja žena bo pogledala vaše stvari.“

Odide skozi vrata. Čez nekaj časa vstopi žena. Na videz je kot obledeli neutrum, z obrazom predolgo kuhanega mesa in z blede dimi očmi polenovke.

„Kašne reči pa imate?“ je vprašala z osladnim glasom.

Kern je pokazal blago. Ni ga bilo več veliko. Žena je brskala sem in tja, ogledovala šivanke, ko da jih ni še nikoli videla, poduhala milo in s palcem preizkušala zobne ščetke. Potem je vprašala za ceno in se naposled odločila, da pokliče sestro.

Sestra je bila ženin dvojniki.

Ammers s koničasto brado je bil očitno gospodar v hiši, ker je bila tudi sestra kakor ugasla ter je imela zadržan in plah glas. Obe ženski sta se ven in ven ozirali proti vratom. Obotavljali sta se in mečkali, tako, da je Kern postal že nestrpen. Opazil je, da se ženski ne moreta odločiti, in je pospravil svoje reči.

„Morda se boste do jutri odločili,“ je dejal. „Saj lahko spet pridem.“

Žena ga preplašeno pogleda. „Hočete skodelico kave?“ ga vpraša.

Kern že dolgo ni pil kave. „Če jo imate pri roki.“

„Da, dal. Takoj. Samo trenutek!“

odide nerodno kakor nagnjen sod, vendar urno. Sestra ostane v sobi.

„Skodelica kave mi bo dobro dela,“ spregovori Kern samo da nekaj reče.

Sestra se zasmije in pri tem koka kot puran, nato pa umolkne, ko da se ji je zaletelo. Kern jo nenadoma pogleda. Ona se skrči, potem pa spusti skozi nos visok žvižgajoč glas.

Žena vstopi in postavi pred Kerna na mizo skodelico iz katere se kadi.

„Kar mirno pijte,“ skrbno reče. „Časa je dovolj, kava je zelo vroča.“

Sestra se kratko in visoko zasmije, pa se takoj prestrašeno sključi.

Kern kave ni ulegnil spiti. Vrata se odpro in Ammers vstopi s kratkim, prožnim korakom, za njim pa orožnik s čemernim obrazom.

Ammers s svečano kretnjo pokaže na Kerna.

„Gospod orožnik storite svojo dolžnost. Individuum brez potnega lista in domovine, pregnan iz nemškega Reicha!“

Kern odreveni. Orožnik ga ogleduje. „Pojdite z menoj!“ zamrmra naposled.

Kernu je bilo za hip, ko da mu je mozeg odpovedal. Vse je pričakoval, samo tega ne. Počasi in mehanično, kakor v zadržanem filmu, je pospravil svoje stvari. Potem se je vzravnal.

„Zato torej kava in prijaznost!“ reče presekan in težko, ko da mora šele sam sebi pojasniti. „Vse to samo zato, da bi me prevarili. Zato torej!“ Stisne pesti in stopi proti Ammersu, ki se takoj umakne.

„Ne bojte se,“ reče Kern tiho. „Ne bom se vas dotaknil! Samo preklinjam vas. Preklinjam vas, vašo ženo in vaše otroke z vso močjo svoje duše. Vsa nesreča naj pade na vas! Vaši otroci naj vas pustijo samega, samega, siromašnega, v bedi in nesreči!“

Ammers prebledi. Koničasta brada mu drhti.

„Zaščitite me!“ zapove orožniku.

„Saj vas še ni razžalil,“ odgovori ta mirno. „Dosljej vas je samo preklel. Če bi vam, na primer, rekel: nesramni denunciant, bi to bila žalitev, in sicer zaradi besede nesramni.“

Ammers ga besno pogleda.

„Storite svojo dolžnost!“ sikne.

„Gospod Ammers,“ de mirno orožnik, „vi mi ne morete dajati navodil. To lahko store samo moji predstojniki. Vi ste ovadili nekega človeka in jaz sem prišel, ostalo pa prepustite meni. Sledite mi!“ reče Kernu.

Oba odideta. Za njima se zaloputnejo vrata. Kern je nem korakal ob orožniku. Še vedno ni mogel priti do zavesti. Imel je zamakel občutek: Ruth — a naprej si kratko malo ni več upal misliti.

„Človek,“ reče orožnik čez nekaj časa. „Včasih ovce zares spominjajo na hijene. Mar niste vedeli, kdo je to? Tajni agent nemške nacistične stranke v našem mestu. Ta je ovadil že razne ljudi.“

„Moj bog,“ reče Kern.

„Da,“ meni orožnik, „temu se pravi smola, mar ne?“

Kern je molčal. „Ne vem,“ reče nato topo. „Vem samo, da me čaka nekdo, ki je bolan.“

Orožnik pogleda po ulici in skomigne z rameni. „Vse to nič ne pomaga! In se me

ne tiče. Moram vas odvesti na policijo.“ Potem se ozre okoli sebe. Ulica je prazna. „Ne bi vam svetoval, da zbežite,“ nadaljuje. „Nima smisla! Sicer imam izpahnjeno nogo in bi ne mogel teči za vami, ampak takoj bi vas pozval in segel po revolver, če bi ne obstali!“ Nekaj trenutkov je opazoval Kerna. „To seveda traja nekaj časa,“ mu nato pojasni. „V tem času bi nemara lahko ušli, zlasti na mestu, kamor bova sedaj prišla. Tam je vse polno uličic in oglov, da o streljanju še govora ni. Če bi pobegnili, bi vas zares ne mogel ujeti. Kvečjemu če vas poprej uklenem.“

Kern se je nenadoma docela prebudil, poln norega upanja. Strmel je v orožnika.

Orožnik je ravnodušno šel naprej. „Veste,“ je zamišljeno rekel čez nekaj časa, „za neke stvari je človek prepošten.“

Kern začuti, da so mu roke vlažne od

razburjenja. „Poslušajte,“ reče naglo, „čaka me človek, ki bo brez mene propadel! Pustite me! Potujeva v Francijo, saj tako želiva Švico zapustiti. Vseeno ali na ta, ali na drug način.“

„Tega ne morem!“ odgovori orožnik ravnodušno. „To je proti službenim predpisom. Moja dolžnost je, da vas privedem na policijo. Vi lahko samo uidele, proti temu seveda ničesar ne morem storiti.“ Ustavi se. „Ko bi na primer zbežali po tej ulici dol, okrog vogla in nato na levo, bi izginili prej, kakor bi mogli streljati.“ In nestrpno pogleda Kerna. „No, sedaj vas bom uklenil. Sto vragov, kam sem pa vleknil okove?“

Na pol se obrne in začne nespretno iskati po žepih.

„Hvala!“ reče Kern in zbeži.

Na voglu se med begom ozre. Orožnik je stal z rokami ob boku in se smejal za njim.

Vrata v zidu

KRIŠNA BALDEN VAID

Odgovarjal sem mu, da tolikšne skrbi niso potrebne in da bo že vse prišlo ob pravem času.

Takoj mi je odgovoril:

»Vi niti ne veste, kaj pomeni biti oče na tem neusmiljenem svetu.«

Pripomnil sem, da sta Mani in Deši še majhni in da Sila šele postaja deklica; gre torej samo za najstarejšo: Rani.

»Malce ste topoglavi, gospod Narendra, oprostite zaradi izraza,« mi je takoj odgovoril. »Deklice rastejo kot konoplja. Jutri že ne spoznate več dekleta, ki ste ga videli danes.«

To je trajalo dalj časa, dokler nisem nekega dne izgubil potrpljenja spričo njegovih skrbi za hčerko in mu rekel:

»Gospodar, pustite hčerko, naj najprej diplomira, in se potem ukvarjate z ženini.«

»Ah,« je zagodrnjal Babu Ram Das, »kako naj bi ne skrbel? In že kako dolgo. Sami veste, da diploma brez denarja nič ne pomeni.«

Poizkusil sem speljati pogovor na nekaj drugega in ga vprašal po novicah v svetu.

»Kakšne novice?« se je razhudil. »Kdo pa še razmišlja o novicah v svetu, ko ti pa vsak pretekli dan obleži na hrbtu kot gora.«

Naslednje nedeljo je gospa Ram Das spet

odšla v bolnišnico.

Bodoči »policijski inšpektor« je kot po navadi spet tolkel po škatlah, medtem pa mi je njegov zaskrbljeni oče monotonno govoril:

Prepuščajam vam, da sodite sami, gospod Narendra. Ali moji Rani karkoli manjka, da bi ne mogla biti dobra soproga? Odlično kuha in veže. Toda le kdo cení pri dekletih takšne lastnosti? In naši zoprni sorodniki se pretvarjajo, kot bi nam hoteli pomagati in iskati priložnost za možitev naše Rani. Samo ko bi vedeli, kakšne ženine nam ponujajo?! Eden je prišel in nam rekel: »Ali poznate sina tega in tega? Žena mu je umrla, ni še minilo sedem let, lahko mu mirno ponudite Rani.« Neka druga svinja pa je prišla s ponudbo za nekega mladeniča, ki ima, kot so povedali, majhno napako. Toda mladenič je na eno oko slep, na drugo pa komaj vidi! Vidite, tako je s tem, in vi mi še pravite, kako naj ne bom v skrbeh.«

Ne vem kaj mi je bilo takrat. Ne da bi pomislil sem bleknil:

»Zakaj bi Rani ne poročili z menoj?«

Rabu Ram Das je bil v hipu strahotno presenečen. Tako je razširil oči, da sem pomislil, kaj če se ne utegnejo nikdar več zapreti. Roke so mu strahotno drhte in ustrašil sem se, da se ne bi kaj pripetilo. Preden bi mu lahko rekel kaj drugega, je Rabu Ram Das zapustil mojo sobo.

Po tem dogodku sta minila dva tedna. Ves ta čas moj prijatelj sploh ni pogledal v mojo sobo in tudi v pisarni se me je izogibal. Lahko sem samo še slišal, kako mali Muno bobna po škatlah. In ko je ob neki priložnosti spet padel ter zajokal, nisem odšel, da bi ga potolažil. Čez dva ali tri dni sem slišal, kako v sosednji sobi govorijo:

»Le kako se mu je to pripetilo?«

»Kako si je le upal?«

»Seveda, ali me je sploh kdo poslušal, ko sem govoril, da je to sumljiv značaj?«

»Ali bi človek tudi lahko pričakoval kaj drugega od današnjih mladeničev?!«

»In premišljeval sem o njem kot o lastnem sinu!«

»Strašno!«

Potem je nastopila doba molka in smatral sem, da so sosedje pozabili mojo napako in mi oprostili. Pozno ponoči sem slišal njihovo šepetanje in besede so bile zdaj popolnoma drugačne:

»Fant ni tako slab!«

»Zaposljen je in pripravlja se za doktorat. Kaj bi pa še hotela več?!«

»Razen tega nas zelo dobro pozna. Saj veš, kaj mislim!...«

»Ko ne bi bilo teh razlik med kastami...«

»Prava reč! Bomo videli!«

Bilo mi je jasno, kaj ta sprememba pomeni.

Kaj je ljubezen

... je tisto, kar preživi nesrečo in bolezen, revščino, skušnjava in starost.
... je najlepše, najbolj boleče, najbolj večno, najčudovitejše in najpopolnejše od vseh čustev.
... je tisto, kar iz nje naredimo: vse ali nič.
... je vedno novi, večni čudež, ki ga doživljata dva človeka.
... pomeni nenehno medsebojno zaupanje dveh ljudi.
... je večna zavzetost za nekega človeka. Pomeni poskus misliti z mislimi ljubljenega človeka, podreti v njegovo bistvo in mu vendar pustiti živeti lastno življenje.
... je hrepenenje, poželenje, pomanjkanje, popuščanje, odpuščanje, trpljenje, skrb in k temu še konček ljubosumnosti.
... je povsem preprosta želja po sreči, zadovoljstvu in zavetju.
... je tisto, kar se zgodi med dvema človekoma.
... je biološko pogojena zmedenost.
... je obojestransko zaupanje. Človek čuti dolžnost živeti za drugega človeka in ta naloga ga dela iz dneva v dan srečnejšega.
... je večni poskus dveh ljudi ustvariti iz dveh eno telo in eno dušo.
... pomeni dajanje in dolžnost. Iz opojnega občutka sreče se rodita trajna harmonija in želja, z ljubljenim človekom vse deliti in mu povsem pripadati.
... je tisto, kar podarimo človeku, ki ga bolj cenimo kakor druge.
... je vroča želja po sreči, po tem, da bi jo dajali in sprejemali, želja, ki ne prenaša misli na nič drugega, ki ne prenaša nobenih skrbi.
... LJUBEZEN POMENI VSE DATI IN VSE OPROSTITI.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.45 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.00 Odmev časa.

Sobota, 18. 7.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Jutranji koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.40 Za filateliste — 16.00 Pogovor z gostom — 16.30 Širni pisani svet — 17.00 Veseli konec tedna z glasbo — 18.25 Ljudske pesmi — 20.15 Zabavna oddaja — 21.15 Ura melodij.

Nedelja, 19. 7.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke — 11.00 Dunajski zajtrk v zelenem — 12.45 Gledališko gledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Veselo petje, veselo igranje — 19.45 Zabavna oddaja — 20.10 Iluzija razprodana — 21.20 Na lepi modri Donavi.

Ponedeljek, 20. 7.: 8.00 Domovinski spisi — 8.15 Godba na pihala — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Glasba zate — 17.00 Popoldanski koncert — 18.35 Oddaja za mladino — 20.15 Iz tujih dežel — 20.30 Koroška lovka ura — 21.15 Operni koncert.

Torek, 21. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.00 Operni koncert — 17.00 Vam v veselje — 18.25 Ča mene vprašate — 20.15 „Ljubimec“, komedija — 21.30 Pesem za lahko noč.

Sreda, 22. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Glasba, ki se nam dopade — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 20.15 Opera.

Četrtek, 23. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 16.00 Jazz — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 Ljudske pesmi — 18.20 Oddaja za delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Radijska igra — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 24. 7.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Dela Franza Schuberta — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno zrcalo — 16.00 Operni koncert — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 20.15 Roparij, kruh in fantazija, rimske pripovedke — 21.00 Friedrich Gulda in njegov Eurojazzorkester.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na polju — 18.00 Dobro razpoloženi — 18.55 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 18. 7.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.45 Ti in žival — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Igramo vam — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 15.15 „Tristan in Izolda“, drama I. del — 17.35 Iz parlamenta — 18.15 „Tristan in Izolda“, II. del — 19.55 Oddaja zveznega kanclerja — 20.10 1914 — Konec in preobrat, note in ultimati — 20.35 „Tristan in Izolda“, III. del.

Nedelja, 19. 7.: 7.05 Godba na pihala — 8.05 Z veseljem igranjem — 9.00 Operni koncert — 10.00 Dobrodošli v Avstriji — 10.20 Zabavna glasba — 11.00 Koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.10 Herbert Steiner in njegovi ritmiki — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Tako pojo v Tirolu — 16.00 Glasba z vsega sveta — 18.00 Majhen orkester radia Dunaj — 18.35 Pariz in umetniki — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže.

Ponedeljek, 20. 7.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.30 Koncertna ura — 18.00 Zabavna oddaja — 19.30 Orkestrski koncert — 22.15 Glasba za lahko noč.

Torek, 21. 7.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Planinske pesmi — 13.30 Znanj orkestri — 14.35 1914 — Konec in preobrat — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 20.30 Operni koncert — 21.30 Znanj glasovi.

Sreda, 22. 7.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudske viže — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sadobni avstrijski komponisti — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Lepa pesem — 18.00 Popevke — 20.15 Dunajske pesmi — 21.15 Nove knjige.

Četrtek, 23. 7.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Orkestrski koncert — 14.35 Alfred Kubin — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.00 Misli o poročnih sodiščih — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Zveneča platno — 20.00 Pozor, snemanje!

Petek, 24. 7.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.00 Dobrodošli v Avstriji — 9.20 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.00 Poletje, sonce in glasba — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Za prijatelja opere — 14.15 Sadobni avstrijski komponisti — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Poletje, sonce in glasba — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Boletna glasba Johanna Straussa — 19.50 Otvoritev slavnostnih iger v Bregenzu — 20.15 „Rešene Benetke“, slavnostne igre v Bregenzu.

Slovenske oddaje

Sobota, 18. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 19. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 20. 7.: 14.15 Poročila, objave, Pregled sporeda. Iz domačih gajev... Domači ansambli pojejo in igrajo — 18.00 Za našo vas.

Torek, 21. 7.: 14.15 Poročila, objave. Prof. dr. Metod Turnšek. Zelv. Narodopisna oddaja.

Sreda, 22. 7.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 23. 7.: 14.15 Poročila, objave. Zavriskaj in zapoj... Glasbena oddaja.

Petek, 24. 7.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Pesem druži vse narode... Pesmi raznih narodov.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz
Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nava popevka — 11.00 Oddaja za voznike in potnike motornih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 18. 7.: 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 9.00 Početniško popolovanje — 9.15 Glasbena pravljica za otroke — 9.30 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.15 Jugoslovanski pevci popevk — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.05 Prijetno zabavo — 14.35 Voščila — 15.40 Zbor „Tine Rožanc“ — 17.35 Vedri uvodni taktil — 18.10 Finale Mozartove „Carobne piščali“ — 18.45 Nava v znanosti — 20.00 Antonin Dvorak: Serejada — 20.30 Sabotni večeri v naših krajih — 21.15 Plesna glasba.

Nedelja, 19. 7.: 7.15 Narodne in domače melodije — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 5 festivala otroške pesmi v Zagrebu — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnila, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 11.10 Vedri zvoki — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Pastoralni v glasbi — 15.05 Šport in glasba — 16.00 Humoreska tedna — 20.00 Radijska igra — 21.00 Glasba ne pozna meja.

Ponedeljek, 20. 7.: 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Domače polke in valčki — 8.30 Tako pojo in igrajo v Soliji — 9.00 Za mlade radovedneže — 9.15 Slovenske ljudske pesmi za otroke — 10.15 Poje sopranistka Ondina Olla — 10.35 Podlistek — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.45 Godba na pihala — 17.05 Poletni sprehodi — 18.10 Indonezijska zabavna glasba — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Revija slovenskih pevcev popevk — 20.30 Simfonični koncert Slovenske filharmonije.

Torek, 21. 7.: 7.15 Lahek koncertni spored za dobro jutro — 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 8.35 Slovenske narodne pesmi — 9.00 Početniško popolovanje — 9.15 Glasbena oddaja za mlade poslušalce — 9.45 Pozdrav iz Vojvodine — 10.15 Z domačih opernih odrov — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 14.05 Hajduški plesi iz balata „Janošik“ — 14.20 Rado Simoniti: Kolednica mladinskih brigad — 14.35 Voščila — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.15 Koncert po željah — 20.00 Glasba češkega preroda — 20.20 „Samo en cvel“, literarna oddaja — 20.50 Pol v zmago.

Sreda, 22. 7.: 8.00 Mladinska radijska igra — 8.46 Mladinski zbori in solisti — 9.20 Zabavne melodije slovenskih skladateljev — 10.00 Sončne poljane — 11.10 Drečnikov Andrej govori — 11.30 Reportaža — 12.05 Za razvedrilo in odih — 13.25 Slovenski pevci v slovenskih operah — 14.00 Glasbeni avtomat — 15.05 Reportaža — 15.25 Praznično popoldne z domačimi napravi — 17.05 Popoldanski mozaik zabavnih melodij — 18.00 Radijska igra — 18.45 Komorna glasba — 20.00 Ob prazniku vstaja.

Četrtek, 23. 7.: 7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.05 Poje Slovenski oktet — 8.25 Češkoslovaška zabavna glasba — 9.00 Početniško popolovanje — 9.15 Vesele počitnice — 9.30 Od koračnice do scherza — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 12.25 Jugoslovanski pevci popevk — 14.05 Dalmatinske narodne pesmi — 14.20 Iz albuma z zabavnimi melodijami — 14.35 Voščila — 15.40 Stari plesi — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.10 Turistična oddaja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in naprevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Orkester Slovenske filharmonije.

Petek, 24. 7.: 7.15 Od uverture do finala — 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.35 V zvokih po Jugoslaviji — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Slovenski pevci popevk — 10.15 Godba na pihala — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.45 Poje romunski pevski zbor — 17.05 Poletni sprehodi s pevci zabavne glasbe — 18.10 Promenadni koncert — 20.30 Poje zbor „Branka Krstanović“ iz Beograda — 22.50 Arena za virtuozne.

TELEVIZIJA

Sobota, 18. 7.: 18.30 Poročila — 18.33 Kaj vidimo naveda — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Kabaretištna bilanca slavnostnih iger — 21.55 Čas v sliki, nato kriminalni film.

Nedelja, 19. 7.: 17.00 Svet mladine — 17.30 Z avtom, železnico in letalom — 17.55 Knjižni kotiček — 18.25 Pogled v deželo — 19.00 Sedem dni dogodkov — 19.30 Oknar — 20.00 Poročila — 20.15 Taka je bila mati — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 20. 7.: 19.00 Poročila — 19.05 Aktualni šport — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Dežela, ki govori moj jezik — 21.20 Čas v sliki.

Torek, 21. 7.: 19.00 Poročila — 19.05 Vesela Holandska — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Enaindvajset — 20.50 Horizonti — 21.30 Čas v sliki.

Sreda, 22. 7.: 17.00 Za otroke: Pavliha — 17.45 Za družino — 19.00 Poročila — 19.05 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Salzburška knjiga gostov — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Maja žena Suzana — 21.25 Okoli Bodenskega jezera — 21.55 Čas v sliki.

Četrtek, 23. 7.: 19.00 Poročila — 19.05 Goya, življenje španskega slikarja v njegovih delih — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Počovanje k lebi, komedija — 21.30 Z očmi naših otrok — 22.00 Čas v sliki.

Petek, 24. 7.: 19.00 Poročila — 19.05 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.10 25. julij 1934, dokumentacija o umoru Dollfusa — 21.00 Zlazvok — 21.45 Čas v sliki.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

Sobota, 18. 7.: 15.30 Atletski dvoboj Francija-Italija — 17.00 Finale Spartakiade — 19.30 Nenavadni konj Champion — 20.00 Dnevnik — 20.30 Cickak — 20.45 Humorištna oddaja — 21.45 Serijski film — 22.35 Poročila.

Nedelja, 19. 7.: 9.00 Otroški plesni prizori — 9.30 Film za otroke — 10.30 Kmetijska oddaja — 17.00 Finale Spartakiade — 20.00 Dnevnik — 20.45 Serijski film — 21.35 Blajski festival — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 20. 7.: 19.15 Obzorik — 19.30 Britanska enciklopedija — 20.00 Dnevnik — 20.30 Tedenski športni pregled — 21.00 Celovečerni film — 22.30 Včeraj in danes — 22.45 Poročila.

Sreda, 22. 7.: 19.15 Obzorik — 19.30 Otroška oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.45 Zabavno-glasbena oddaja — 21.45 Reportaža — 22.15 Včeraj, danes, jutri.

Četrtek, 23. 7.: 19.15 Obzorik — 19.30 5 kamera po Afriki — 20.00 Dnevnik — 20.30 Nušič: Dve enodejanki — 20.30 Včeraj, danes, jutri.

Petek, 24. 7.: 19.15 Obzorik — 19.30 Ura plavanja, otroška oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.45 Kulturni pregled — 21.45 Včeraj, danes, jutri.

Nov kamping ob Zablalniškem jezeru

Pri ureditvi so sodelovala tudi naslednja podjetja:

Tesarski mojster

Krof Valentin

PLIBERK - BLEIBURG

izvaja vsa v tesarsko stroko spadajoča dela v zadovoljstvo vseh naročnikov.

Mizarstvo

Wuntschek Johann

NONČA VAS - EINERSDORF
PLIBERK - BLEIBURG

- prvovrstno mizarstvo podjetje
- specialna izdelava oprave za tujske in personalne sobe
- izvedba solidna in okusna

ELEKTRO HOLLAUF MICHAEL

PLIBERK - BLEIBURG

izvaja v zadovoljstvo v široki okolici strokovnjaško vsakovrstne električne instalacije. Vode za tok ● svetlobne naprave ● zaščitne naprave proti toči. Trgovina električnih potrebščin.

Tvrdba

KUMER

VELIKOVEC - VÖLKERMARKT

Vodne instalacije.

Prvovrstna izvedba tovrstnih del tudi pri gradnji kampinga ob Zablalskem jezeru.

Steklarstvo

Schippek Gregor

Pliberk - Bleiburg

Delavnica za gradbeno, portalno in umetno steklarstvo. Z dobro izvedbo del se to podjetje uveljavlja v okolici in se vsem priporoča.

Mizarstvo

Grauf Josef

Pliberk - Bleiburg

Priznana delavnica za vsakovrstno pohištveno in gradbeno mizarstvo. Svojim naročnikom daje koristne strokovne nasvete

Slikarski in pleskarski mojster

Čuješ Josef

PLIBERK — BLEIBURG

Spričevalo njegovega priznanega strokovnega dela je tudi izvedba prepletkanja na objektih novega kampinga ob Zablalniškem jezeru

Tvrdba

Kowatsch Willibald

CELOVEC — KLAGENFURT
Waldschlagweg 6

Instalacije za plin — vodo — centralne kurjave

Pri gradnji kampinga na Zablalniškem jezeru je firma izvedla instalacije za sanitarne naprave.

PODJETJE

Nino de Cillia

Zastopstvo strojev „La San Marco“ in espresso „Nino“

BELJAK — VILLACH
Hauptplatz 28

Kritje streh,

kleparska dela:

Franz Fleischmann OHG

prodaja eternita, krovski in kleparski mojster
CELOVEC - KLAGENFURT, August-Jaksch-Str. 1
Tel. 23-41

Mizarski mojster

KUSCHEJ HERMANN

Pliberk - Bleiburg

Odlična delavnica pohištvene oprave in gradbenega mizarstva. Naročniki in odjemalci so z izdelki tega podjetja vedno in povsod zadovoljni.

Pri gradnji kampinga ob Zablalskem jezeru je tvrdka Pirker postavila vse hladilne naprave, to je dva hladilna prostora in espresso-pult.

CENTRALA: Wien V., Johanningasse 30
FILIALI: Villach, Tirolerstr. 4, - Oberwarth, Wienerstr. 43

Ing. Rudolf Pirker
KÜHLMASCHINENBAU

Katoliki in nacistična Nemčija

Pod zgornjim naslovom je izšla knjiga, ki obravnava odnose nemškega klera z nacističnim režimom. Knjigo je napisal po skoraj štiriletnem proučevanju arhivov tretjega rajha in nacistične stranke Gunther Lewy, profesor na vseučilišču v Massachusettsu v Ameriki.

Pisec knjige sodi, da je bila nemška cerkev po ideologiji globoko desničarska in da je s simpatijo sprejela programe tretjega rajha, čeprav je le-ta mnoge nižje duhovnike kot sovražnike režima spraval v koncentracijska taborišča. „Nemški kler — je rečeno v knjigi — je bil tako zaposlen z bojem proti marksističnemu brezbožni-

štvu, da je celo pozdravil prihod nacizma na oblast, pozneje pa je še naprej nazdravljaval mnogim drugim nazorom nacističnega režima, čeprav so ga mnogi navadni katoličani sovražili.“ Avtor knjige posebno negativno ocenjuje stališče cerkve do tistih posameznikov, ki se niso hoteli boriti za nacistični rajh, ter ugotavlja, da nemški kler nikdar ničesar ni dejal proti množičnim ubojem in preganjanju.

Pravi, da je ta knjiga prizadejala Vatikanu še močnejši udarec kot znana drama „Namestnik“. Zato pa je tudi razumljivo, da se je takoj po izidu pojavila na vatican-skem indeksu prepovedanih knjig.